

UCHWAŁA NR 331/XXXIX/21
RADY POWIATU GRODZISKIEGO
z dnia 16 grudnia 2021 r.

w sprawie Powiatowego Programu Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych pt.: „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej na lata 2021 – 2027”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920 ze zm.) w związku z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573) Rada Powiatu Grodziskiego uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób niepełnosprawnych pt.: „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej na lata 2021 – 2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodniczący Rady
Sławomir Kamiński

Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej na lata 2021 - 2027

Grodzisk Mazowiecki, 2021

Spis treści

I	Wprowadzenie	Str. 3
II	Charakterystyka powiatu grodziskiego	Str. 5
1.	Położenie i podstawowe dane powiatu	Str. 5
2.	Społeczeństwo powiatu	Str. 8
2.1	Struktura demograficzna	Str. 8
2.2	Problemy społeczne mieszkańców powiatu	Str. 11
2.3	Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu	Str. 13
III	Instytucjonalne wsparcie osób z niepełnosprawnościami w powiecie	Str. 29
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Str. 29
2.	Ośrodki pomocy społecznej	Str. 30
3.	Domy pomocy społecznej	Str. 30
4.	Warsztaty terapii zajęciowej	Str. 32
5.	Środowiskowy dom samopomocy	Str. 33
6.	Nieodpłatna pomoc prawna	Str. 34
7.	Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	Str. 35
8.	Zespół szkół specjalnych	Str. 36
9.	Organizacje pozarządowe	Str. 36
IV.	Założenia programu	Str. 38
V.	Cele programu	Str. 39
VI.	Monitoring i ewaluacja	Str. 51
VII.	Zakończenie	Str. 51
	Wykaz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Grodziskiego	Str. 52

I. Wprowadzenie

Problematyka osób niepełnosprawnych zajmuje ważne miejsce w polityce społecznej realizowanej w Powiecie, dotyczy ona, bowiem 10,13% mieszkańców naszego społeczeństwa, jak ustalił Główny Urząd Statystyczny w przeprowadzonym w roku 2011 Narodowym Spisie Powszechnym.

Osoby niepełnosprawne nie są objęte odrębną statystyczną ewidencją. Trzeba na wstępie przyznać, że ustalenie prawidłowej liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie naszego powiatu jest aktualnie wręcz niemożliwe.

Informacje, jakimi dysponujemy ograniczają się do osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo, bezrobotnych, osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, dzieci i młodzieży realizującej obowiązek szkolny, a także osób orzekanych w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Problematyka osób niepełnosprawnych jest dla nas tak ważna, ponieważ „rehabilitacja osób niepełnosprawnych dokonywana w procesie integracji społecznej jest obowiązkiem społeczeństwa; uznajemy, że rehabilitacja gwarantuje ludzką godność oraz niweluje problemy wynikające z życia społecznego, którym osoby niepełnosprawne muszą stawiać czoła, oraz uznajemy, że rehabilitacja powinna znaleźć się wśród priorytetowych celów polityki społecznej” – cytujemy zgodnie z zaleceniami Rady Europy art. 15b przyjętymi przez Komitet Rady Ministrów 9 kwietnia 1992r.

Program nasz jest kompleksowym spojrzeniem na problemy osób niepełnosprawnych i planowe ich rozwiązywanie w powiecie grodziskim. Zadania programu koncentrują się na skuteczności działań zapobiegających niepełnosprawności oraz ograniczeniu jej skutków fizycznych, psychologicznych i społecznych.

Program zakłada konieczność integracji społecznej, wyrównywania szans poprzez dostępność do edukacji, zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia. Dostępność do rozwijania zainteresowań, kultury i sztuki, sportu i zajęć rekreacyjnych, a także popularyzacji integracji społecznej, tolerancji i akceptacji faktu, że osoba niepełnosprawna jest człowiekiem mającym takie same potrzeby i prawa jak każdy z nas, ale trudniej jest im je egzekwować, bo dodatkowo muszą pokonywać własną ułomność.

Część dotycząca realizacji Programu przewiduje współpracę administracji samorządowej wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych działających w powiecie na rzecz niepełnosprawnych i służb statutowo realizujących zadania rehabilitacji. Program ma charakter otwarty i w miarę pogłębienia się naszej wiedzy dotyczącej problemów osób niepełnosprawnych będzie ulegał weryfikacji i dostosowaniu do aktualnych potrzeb.

Program „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej” został przygotowany w oparciu o niżej wymienione obowiązujące ustawodawstwo:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej art. 68 ust.3, art.69.
2. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalona przez Sejm w dniu 1 sierpnia 1997 roku.
3. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2012 r., poz. 1169)
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 573).
5. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 920 ze zmianami).
6. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 1876).
7. Ustawa z dnia 24 marca 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 1100 ze zmianami).
8. Standardowe zasady wyrównywania szans osób niepełnosprawnych ONZ – obowiązujące w Polsce (Rezolucja Nr 48/96 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 20 grudnia 1993 roku, opublikowana w Polsce w 1996 roku).
9. Ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 1062).

II. Charakterystyka powiatu grodziskiego

1. Położenie i podstawowe dane powiatu grodziskiego

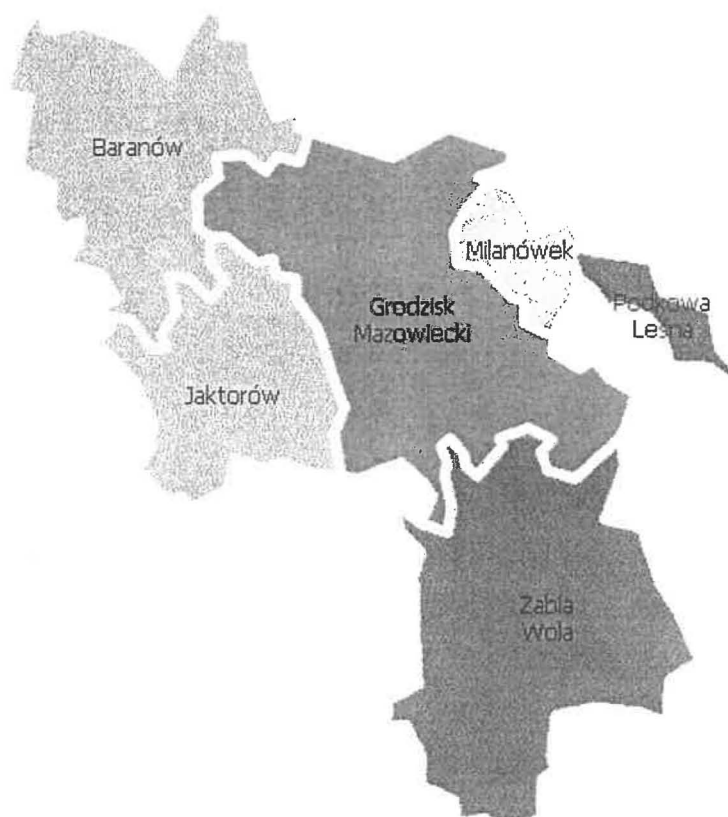
Powiat grodziski leży w granicach województwa mazowieckiego i jest jednym z 42 powiatów województwa. Usytuowany jest około 30 km na południowy zachód od Warszawy i należy do Obszaru Metropolitalnego Warszawy. Sąsiaduje z powiatami: warszawskim zachodnim, pruszkowskim, grójeckim, żyrardowskim i sochaczewskim. Pod względem zajmowanej powierzchni powiat grodziski należy do grupy najmniejszych powiatów w skali województwa, albowiem jedynie powiat pruszkowski ma mniejszą powierzchnię. Obejmuje obszar 367 km², co stanowi 1,03% powierzchni województwa mazowieckiego. Zamieszkały jest przez 97,5 tys. mieszkańców.

Rys. 1 Położenie powiatu grodziskiego w województwie mazowieckim

Powiat grodziski tworzy sześć gmin w tym: dwie gminy miejskie - Milanówek i Podkowa Leśna, jedna gmina miejsko-wiejska - Grodzisk Mazowiecki oraz trzy gminy wiejskie - Baranów, Jaktorów i Żabia Wola.

Rys. 2 Położenie gmin w powiecie grodziskim

Miasto i Gmina Grodzisk Mazowiecki zajmuje powierzchnię 107 km². W jej skład wchodzi miasto oraz 35 wsi. Użytki rolne zajmują powierzchnię 72%, grunty leśne 9%, grunty zabudowane 16%, grunty pod wodami 1% i grunty pozostałe 2%. Ogólna liczba ludności wynosi 46,6 tys. Istotnym jest fakt, iż rokrocznie liczba mieszkańców w gminie stale rośnie i na przestrzeni lat 2016-2020 zwiększyła się o 3 332 osoby.

Gmina Baranów rozciąga się na obszarze 75,3 km² tj. ok. 20,5% ogólnej powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi 24 miejscowości, które tworzą 21 sołectw. Liczba ludności gminy wynosi nieco ponad 5 tys. co stanowi 5,5% ogółu ludności powiatu. Dochód z rolnictwa stanowi jedno z podstawowych źródeł utrzymania. Mieszkańcy gminy podejmują działalność gospodarczą innego rodzaju na niewielką skalę.

Gmina Jaktorów zajmuje powierzchnię 55,3 km² tj. 15,1% ogółu powierzchni powiatu, w tym użytki rolne - 4 290 ha, (co stanowi 78%), lasy i grunty leśne - 485 ha (8%) oraz pozostałe grunty - 749 ha (14%). Na jej terenie, w 14 sołectwach, mieszka 12,6 tys. mieszkańców. Gmina ma charakter rolniczy, przy czym jest silnie zurbanizowana w rejonie Jaktorowa i leśnej osady Międzyborowa.

Gmina Żabia Wola zajmuje powierzchnię 105,4 km², co stanowi 28,7% powierzchni powiatu, w tym 7 135 ha stanowią użytki rolne, zaś 2 369 ha lasy i grunty leśne, dzięki czemu gmina zaliczana jest do „zielonych ekologicznych gmin” naszego kraju. Na jej terenie znajdują się 42 miejscowości

połączone w 32 sołectwa, na obszarze których mieszka ponad 9 tys. mieszkańców. Teren gminy obejmuje duże powierzchnie leśne, stanowiące cenne ekosystemy i obszary chronionego krajobrazu tj. rezerwat leśny „Skulskie Dęby” i krajobraz – leśny rezerwat „Skulski Las”.

Gmina Milanówek rozciąga się na obszarze 13,4 km². Obszar zamieszkuje ponad 16 tys. osób. Jest to gmina miejska o charakterze miasta-ogrodu. Odznacza się niskim udziałem użytków rolnych oraz silnie rozwijającą się gospodarką usługowo-produkcyjną.

Podkowa Leśna to gmina miejska położone na terenach leśnych, których powierzchnia wynosi 10,1 km². Pod względem administracyjnym w skład Podkowy Leśnej wchodzi: miasto – ogród (część zabudowana ok. 410 ha – 41%) oraz kompleks Lasu Młochowskiego (około 600 ha, 59% powierzchni). Podkowa Leśna jest najmniejszą gminą na terenie powiatu grodziskiego zamieszkałą przez 3,8 tys. mieszkańców.

Powiat grodziski usytuowany jest w dogodnym miejscu jeśli chodzi o krajową infrastrukturę transportową. Od roku 2012 można korzystać z autostrady A2, której wjazd znajduje się 4 km od Grodziska. Poruszanie się między dużymi miastami ułatwia także dostęp do trasy S8 Warszawa – Katowice. Osoby preferujące transport publiczny korzystać mogą z transportu kolejowego oraz usług Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej.

Rys. 3 Infrastruktura transportowa

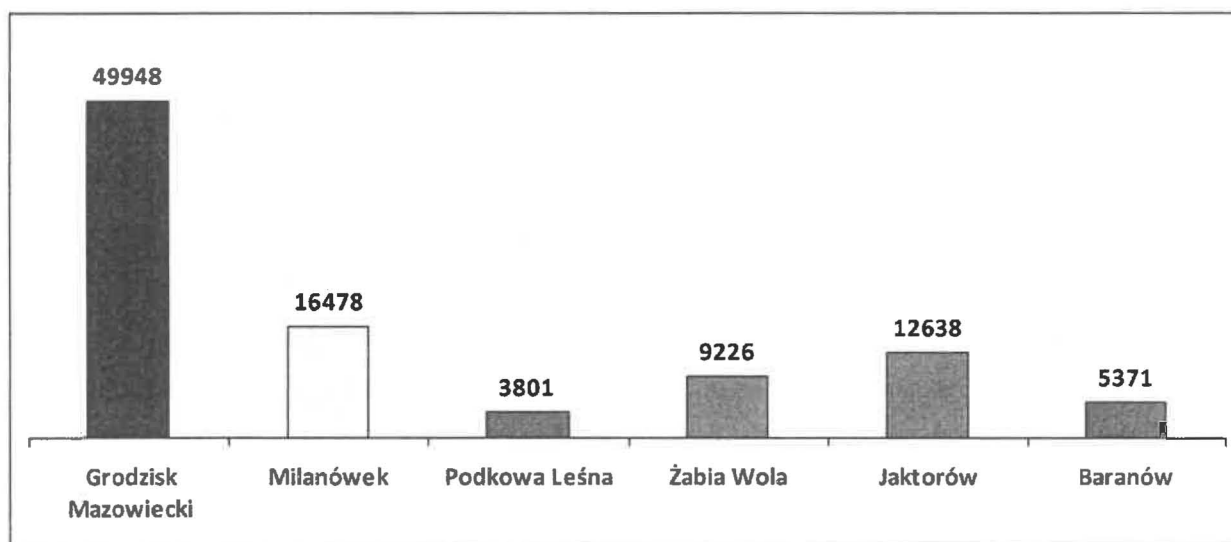
Bliskie usytuowanie względem Warszawy oraz mocne powiązania z nią czynią powiat grodziski atrakcyjnym dla różnych grup społecznych: przedsiębiorców, uczniów i studentów, a także osób dojeżdżających do pracy. Jednocześnie jest to teren spokojny, dający możliwość odpoczynku od wielkomiejskiego zgiełku. Ma to bezpośredni wpływ na życie lokalnej społeczności. Z powyższego wynika również fakt, iż stale wzrasta liczba mieszkańców powiatu, a warunki życia ogólnie postrzegane są jako dobre.

2. Społeczeństwo powiatu

2.1 Struktura demograficzna

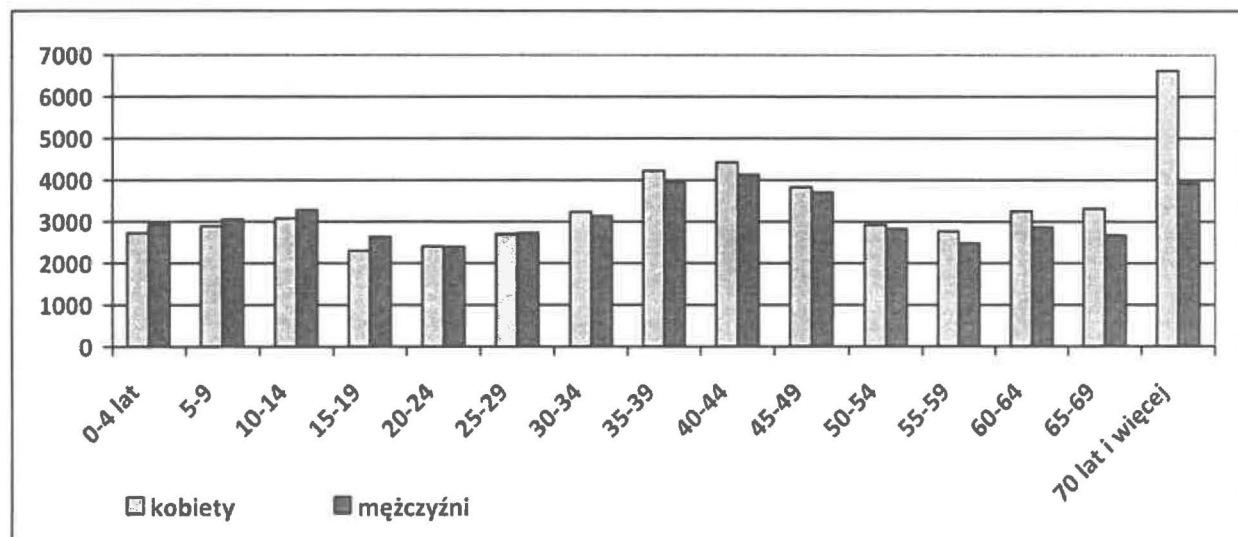
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2020 roku w powiecie grodziskim mieszkało ogółem 97 462 osoby, w tym 50 710 kobiet i 46 752 mężczyzn. Spośród lokalnej ludności w miastach mieszka 52 731 osób, natomiast na terenach wiejskich 44 731 osób. Zdecydowana większość mieszkańców skupiona jest na obszarze gminy Grodzisk Mazowiecki, gdzie zamieszkuje blisko 51% ogółu ludności całego powiatu. Najmniejszą liczebnością odznacza się natomiast Podkowa Leśna, gdyż jej mieszkańcy stanowią zaledwie 3,9% ogółu mieszkańców powiatu grodziskiego.

Wyk. 1 Ludność powiatu grodziskiego w podziale na gminy

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS (stan na 31.12.2020)

Wyk. 2 Ludność powiatu grodziskiego wg wieku i płci

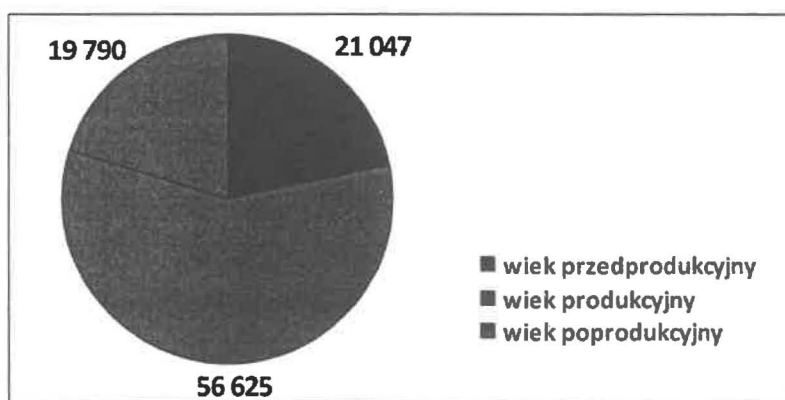
Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS (stan na 31.12.2020)

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,3 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Analizując strukturę lokalnej społeczności pod względem płci zaobserwować można, iż w powiecie grodziskim występuje nadreprezentacja kobiet w stosunku do mężczyzn. Współczynnik feminizacji wynosi 108 tj. na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet. Rozpatrując strukturę wiekową obserwuje się, iż najliczniejszą grupę w powiecie stanowią osoby powyżej 70 roku życia, bowiem jest to 10 548 osób, czyli 10,8% ogółu mieszkańców. Drugą grupę, co do liczebności, stanowi ludność w wieku 40-44 lat (8 551 osób tj. 8,8% ogółu mieszkańców). Przy czym istotnym jest fakt, iż w drugiej z grup liczba kobiet i mężczyzn jest na podobnym poziomie, natomiast w grupie osób powyżej 70 roku życia wyraźnie widocznym jest, że kobiet jest zdecydowanie więcej. Zjawisko to jest potwierdzeniem ogólnej prawidłowości demograficznej tj. zwiększonej liczby samotnych starszych kobiet. Uwzględniając zatem ogólne trendy demografii (zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym oraz przyrost liczby osób w grupie senioralnej) koniecznym jest prowadzenie aktywnej polityki społecznej skierowanej pod adresem osób starszych.

Rozpatrując wiek ludności powiatu grodziskiego w podziale na przedprodukcyjny (0-17), produkcyjny (18-59 kobiety i 18-64 mężczyźni) i poprodukcyjny (kobiety 60 lat i więcej oraz mężczyźni 65 lat i więcej) stwierdzić należy, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (58,1% ogółu mieszkańców powiatu), a zatem osoby o zazwyczaj ustabilizowanej sytuacji życiowej. Drugą co do wielkości jest grupa osób w wieku przedprodukcyjnym (21,6%), czyli dzieci i młodzież ucząca się. Najmniejszą spośród ogółu lokalnej społeczności stanowi grupa osób w wieku poprodukcyjnym (20,3%).

Wyk. 3 Struktura ludności wg grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne na podst. danych GUS (stan na 31.12.2020)

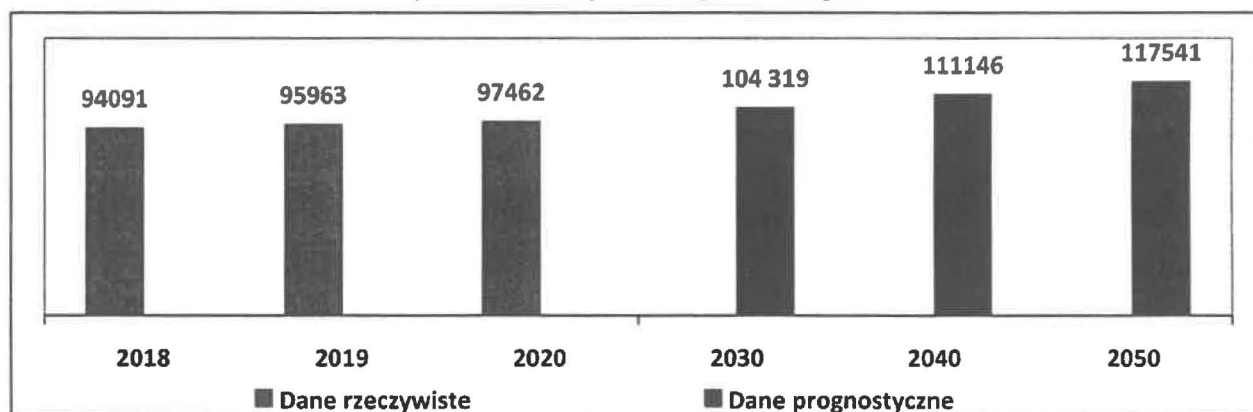
Analizując dostępne dane GUS za lata 2018-2020 stwierdzić należy, że wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje w wieku produkcyjnym, albowiem w 2018 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 33,5 osoby w wieku poprodukcyjnym, a w roku 2020 już 34,9 co

świadczą może o starzeniu się lokalnej społeczności. Potwierdzeniem zjawiska jest także tendencja rosnąca współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi, który w roku 2018 wynosił on 24,5, w roku 2019 – 25,4, a w roku 2020 już 26,3. Problem starzenia się społeczeństwa dostrzegany jest także bezpośrednio przez mieszkańców powiatu, co stwierdzić można było na podstawie odpowiedzi udzielanych przez uczestników ankiety przygotowanej na potrzeby strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Pozytywnym jest fakt, iż powiat grodziski ma dodatni przyrost naturalny wynoszący 127. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu równemu 1,34 na 1000 ludności (dla województwa – 0,4, dla kraju - -0,9). Zdecydowanie wyższy współczynnik przyrostu na 1000 mieszkańców jest na wsi – 2,2 względem miasta gdzie wynosi on 0,7. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,97 i jest większy od średniej dla województwa (0,84) oraz dla całego kraju (0,74). Odnosząc się do wyżej przedstawionego stanu faktycznego wyciągnąć należy wniosek, iż istotną rolę lokalnych władz samorządowych jest prowadzenie aktywnej polityki związanej z rozwojem rynku pracy, a także rozwojem usług edukacyjnych.

Z uwagi na bardzo dogodne położenie powiatu grodziskiego stale wzrasta liczba jego mieszkańców. Według danych statystycznych z 31.12.2020 roku, w odniesieniu do roku 2018, przybyło aż 3 371 mieszkańców. Są to zarówno osoby nowo urodzone, jak również ludność napływowa, albowiem dynamicznie rozwijający się powiat przyciąga nowych mieszkańców stosunkowo dużą liczbą miejsc pracy, bogatym zapleczem edukacyjnym oraz korzystnymi uwarunkowaniami środowiska naturalnego. W zakresie dotyczącym dynamiki migracji w ruchu wewnętrznym w 2020 roku zarejestrowano 2 521 zameldowań oraz 1 088 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla powiatu grodziskiego wyniosło 1 433. W tym samym roku z zagranicy zameldowało się 41 osób, a 4 osoby wymeldowano za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 37. Zmianę liczby ludności w latach 2018-2020 (wg stanu na 31.12) oraz prognozę liczebności do roku 2050 przedstawia poniższy wykres.

Wyk. 4 Ludność powiatu grodziskiego

Źródło: Bank Danych Lokalnych oraz <https://www.polskawliczbach.pl>

2.2 Problemy społeczne mieszkańców powiatu

Problemy społeczne to niekorzystne zjawiska występujące w określonej społeczności i oceniane przez nią jako niepożądane, szkodliwe, zagrażające i wymagające interwencji. Działania pomocy społecznej odnoszą się zatem do udzielania wsparcia osobom i rodzinom w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych oraz działań profilaktycznych, mających na celu zapobieganie konieczności udzielania pomocy poprzez eliminowanie przyczyn. Zaspokajanie potrzeb społecznych możliwe jest przy ścisłym współdziałaniu instytucji pomocy społecznej oraz społeczności lokalnej, w tym organizacji pozarządowych, które uzupełniają działania samorządów w realizacji zadań pomocy społecznej. Beneficjentami rezultatów są rodziny i osoby znajdujące się w trudnych sytuacjach życiowych, przy czym najczęściej w rodzinach występuje więcej niż jedna trudna sytuacja życiowa.

Jak wynika z oceny zasobów pomocy społecznej powiatu grodziskiego, z powodu trudnej sytuacji życiowej w roku 2018 pomoc i wsparcie przyznano 4 093 osobom, co stanowiło 4,35% ogółu ludności powiatu grodziskiego, w roku 2019 pomoc uzyskały 3 924 osoby tj. 4,09% wszystkich mieszkańców powiatu, natomiast w roku 2020 z pomocy skorzystało 3 717 osób, czyli 3,81% ogółu lokalnej społeczności. Wywnioskować zatem można, że sytuacja mieszkańców powiatu ulega systematycznej poprawie.

Analizując główne przyczyny ubiegania się o świadczenia z zakresu pomocy społecznej w gminach na terenie powiatu, można stwierdzić, że najczęstszymi powodami zwracania się o tego typu pomoc były: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm oraz bezdomność. Pozostałe powody pojawiały się sporadycznie jak np. sieroctwo, czy trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy. Należy jednak zaznaczyć, iż wiele osób wstydzi się mówić o swoich problemach i ukrywa je przed otoczeniem. Do takich problemów należy m.in. przemoc domowa. Osoby które przełamują barierę wstydu niejednokrotnie zwracają się o wsparcie do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim, gdzie udzielana jest im pomoc poprzez poradnictwo specjalistyczne.

Tab. 1 Zestawienie świadczeń przyznanych na podstawie decyzji administracyjnej

Rodzaj świadczenia	Dane		
	2018	2019	2020
zasiłki stałe (liczba osób którym decyzją przyznano świadczenie)	564	570	526
zasiłki okresowe (liczba osób którym decyzją przyznano świadczenie)	377	339	310
zasiłki celowe i specjalne celowe (liczba osób którym decyzją przyznano świadczenie)	1407	1316	1247
posiłki dla dzieci (liczba dzieci którym decyzją przyznano świadczenie)	693	619	473
stypendia i zasiłki szkolne – liczba wypłaconych świadczeń	443	399	317

dotatki mieszkaniowe (liczba świadczeń w roku)	427	358	334
Świadczenia rodzinne (liczba rodzin stan na 31.XII)	2542	2346	1963
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – liczba świadczeń wypłaconych w danym roku	633	519	429
świadczenia pielęgnacyjne (liczba świadczeń w roku)	1153	1204	1302
zasiłki pielęgnacyjne (liczba świadczeń w roku)	7434	7778	7780
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego (liczba osób stan na 31.XII)	424	382	341

Źródło: Dane pozyskane z ops-ów z terenu powiatu grodziskiego

Tab. 2 Zestawienie przyczyn ubiegania się o świadczenie z pomocy społecznej

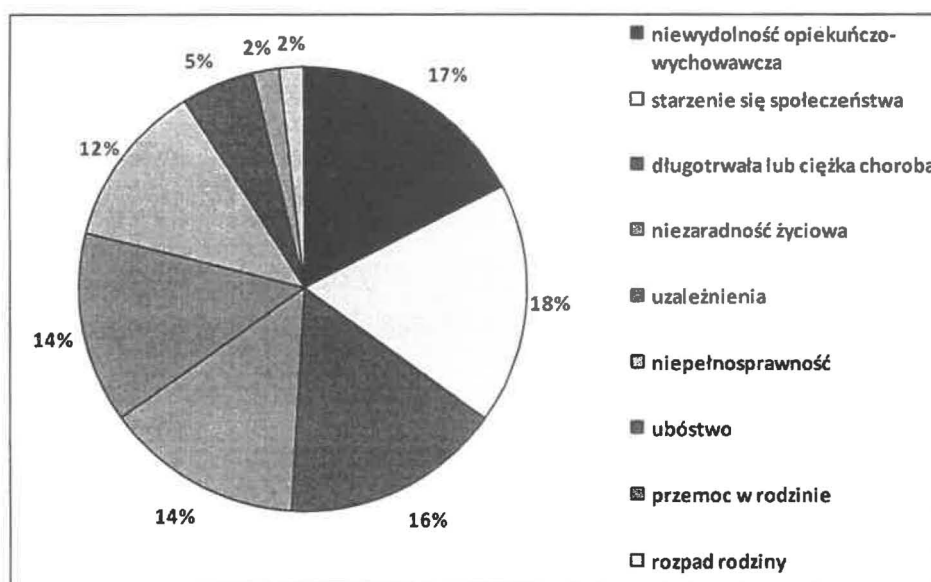
Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba osób = liczba rodzin		
	2018	2019	2020
Ubóstwo	1235	1057	993
Sieroctwo	10	1	0
Bezdomność	90	120	103
Potrzeba ochrony macierzyństwa	175	190	178
w tym wielodzietność	107	90	62
Bezrobocie	474	405	384
Niepełnosprawność	884	812	718
Długotrwała lub ciężka choroba	1163	1175	1065
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	376	453	415
w tym:			
rodziny niepełne	247	205	180
rodziny wielodzietne	114	80	82
Przemoc w rodzinie	34	28	23
Alkoholizm	181	170	136
Narkomania	20	19	16
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	30	29	27
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	4	2	5
Zdarzenie losowe	18	13	16
Sytuacja kryzysowa	29	28	25

Źródło: Dane pozyskane z ops-ów z terenu powiatu grodziskiego

Najdotkliwszym problemem dla mieszkańców powiatu grodziskiego, według informacji zebranych z ośrodków pomocy społecznej, stała się długotrwała lub ciężka choroba, kolejnym było ubóstwo, a trzecią z przyczyn ubiegania się o pomoc była niepełnosprawność. Należy jednak podkreślić, że długotrwała i ciężka choroba zazwyczaj wiąże się z ubieganiem się osoby o orzeczenie niepełnosprawności.

Celem uzyskania szerszego spektrum postrzegania różnych zjawisk społecznych występujących w powiecie, a także dla pełniejszego zdiagnozowania lokalnych problemów o ich określenie poproszeni zostali także uczestnicy ankiety przeprowadzonej na potrzeby tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych. Respondenci, jako główne przyczyny problemów społecznych wskazali niewydolność opiekuńczo-wychowawczą, starzenie się społeczeństwa, długotrwałą lub ciężką chorobę, niezaradność życiową, uzależnienia oraz niepełnosprawność, niewielka grupa wskazała na ubóstwo, przemoc domową, ale także rozpad rodziny, nikt natomiast nie wskazał bezrobocia i bezdomności. Szczegółową strukturę odpowiedzi uzyskanych od uczestników badania ankietowego przedstawia poniższy wykres.

Wyk. 5 Struktura problemów społecznych wg. ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne

2.3 Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu

Jednym z kluczowych problemów społecznych w powiecie grodziskim, a zarazem najdotkliwszym w ostatnich latach jest długotrwała choroba lub ciężka choroba, która utrudnia, a czasem uniemożliwia sprawne funkcjonowanie w środowisku.

Długotrwała choroba, zwana również chorobą przewlekłą, to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin. Jak sama nazwa wskazuje nie jest to stan przejściowy, albowiem wiąże się z dolegliwościami, które nie mijają, ale utrzymują się przez długie lata, a często w miarę upływu czasu także nasilają. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, jednak również osób w różnym wieku, w tym dzieci. Wpływa na funkcjonowanie człowieka niemal w każdej sferze życia, ponieważ dotychczasowe życie staje się podporządkowane chorobie. Negatywne skutki długotrwałej choroby powodują obniżenie sprawności fizycznej, pogorszenie samopoczucia, ograniczenia w podejmowaniu jakiegokolwiek pracy, także zawodowej jak również ograniczenia w kontaktach społecznych. Taki stan organizmu, utrzymujący się przez dłuższy czas wywołuje niepewność, bezsilność, frustrację i wiele innych negatywnych emocji, skutkiem czego są nierzadko zaburzenia w sferze psychicznej, prowadzące nawet do depresji. Towarzyszące długotrwałej chorobie dolegliwości zdrowotne wymagają zwykle dużych nakładów finansowych, potrzebę długoterminowej opieki lekarskiej, co nierozwalnie wiąże się z pogorszeniem kondycji finansowej, w związku ze zwiększeniem wydatków na leczenie czy rehabilitację. Z długotrwałą lub ciężką chorobą łączą się także schorzenia związane z procesami starzenia się. Dłuższe życie osób powoduje, że w większości przypadków wymagana jest długookresowa opieka nad tymi osobami związana ze starością i często różnymi chorobami. W wieku powyżej 85 lat, od 80% do 90% nie może samodzielnie funkcjonować w miejscu zamieszkania, gdyż wymaga pomocy w zaspokajaniu potrzeb podstawowych oraz opieki również całodobowej, zarówno medycznej jak i socjalnej.

Brak środków finansowych na pokrycie kosztów życia codziennego z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby jest najczęstszą przyczyną ubiegania się o pomoc i wsparcie z pomocy społecznej w powiecie grodziskim. W roku 2018 było to 41% ogółu osób ubiegających się o wsparcie w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu, a w roku 2019 oraz w roku 2020 odsetek ten wzrósł już do 43%. Zauważyć należy, że bardzo często konsekwencją przewlekłych problemów ze zdrowiem jest uznanie osoby za niepełnosprawną.

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) osobą niepełnosprawną jest osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne. Wyróżnia się trzy główne rodzaje dysfunkcji: fizyczne, umysłowo-psychiczne, pozostałe i bliżej nieokreślone. Poza wymienionymi są jeszcze sprzężone schorzenia psychofizyczne określające znaczny stopień niepełnosprawności.

W Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych za osoby niepełnosprawne uznaje się takie osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

W ustawie o pomocy społecznej niepełnosprawność określona została jako niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych albo jako zaliczenie do grupy inwalidów lub legitymowanie się stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Natomiast zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne identyfikuje się także na podstawie kryterium prawnego, czyli posiadania przez nie stosownego orzeczenia prawnie potwierdzającego niepełnosprawność, wydanego przez odpowiedni organ do tego uprawniony. W społeczeństwie są także osoby niepełnosprawne biologicznie, czyli takie, które nie posiadają orzeczenia jednak uważają siebie same za niepełnosprawne, na podstawie samooceny zdolności do wykonywania czynności życiowych i pełnienia ról społecznych.

W Polsce orzeczenia o niepełnosprawności wydawane są do celów rentowych oraz pozarentowych. Pierwsze, na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wydawane są przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także komisje podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji. Do celów pozarentowych, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, orzeczenia wydają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Brak jest aktualnych informacji dotyczących liczby niepełnosprawnych mieszkańców powiatu grodziskiego. Dane te są tylko szacunkowe, gdyż informacje o rozmiarze niepełnosprawności otrzymuje się ze statystycznych badań ankietowych, które są rzadko aktualizowane. Ostatnie dostępne dane pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego przez GUS w roku 2011. Wynika z nich, że w powiecie grodziskim w czasie przeprowadzania badań mieszkało 8 668 osób niepełnosprawnych co stanowiło 10,12% ogółu liczby lokalnej ludności.

Niepełnosprawność jest problemem społecznym o dużym zasięgu i dotyczy ludzi niezależnie od ich wieku, statusu społecznego czy materialnego. Za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiada orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, dla osób powyżej 16 roku życia: znaczny, umiarkowany, lekki. W przypadku dzieci od 0 - 16 roku życia ustala się tylko fakt niepełnosprawności.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Problem niepełnosprawności w powiecie grodziskim w ograniczonym zakresie analizować można na podstawie danych otrzymanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Mazowieckim, który realizuje zadania z zakresu administracji rządowej jako organ pierwszej instancji w zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności. Działania zespołu obejmują teren powiatu grodziskiego oraz w ramach zawartych porozumień powiatu pruszkowskiego i warszawskiego zachodniego. Zespół orzeka dla celów pozarentowych, ale także dla wpisu stosownych wskazań, których nie zawierają orzeczenia wydawane przez inne organy np.: wskazania do udziału w WTZ oraz wskazanie do Karty Parkingowej.

Osoby posiadające orzeczenia kwalifikujące ich do stopnia niepełnosprawności lub niepełnosprawności mają prawo do składania wniosków o wystawienie legitymacji dla osoby niepełnosprawnej.

Z danych statystycznych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że w latach 2018-2020 rozpatrzono łącznie 6 997 wniosków złożonych przez mieszkańców powiatu grodziskiego. Poniżej przedstawiona została szczegółowa struktura rozpatrzonych wniosków.

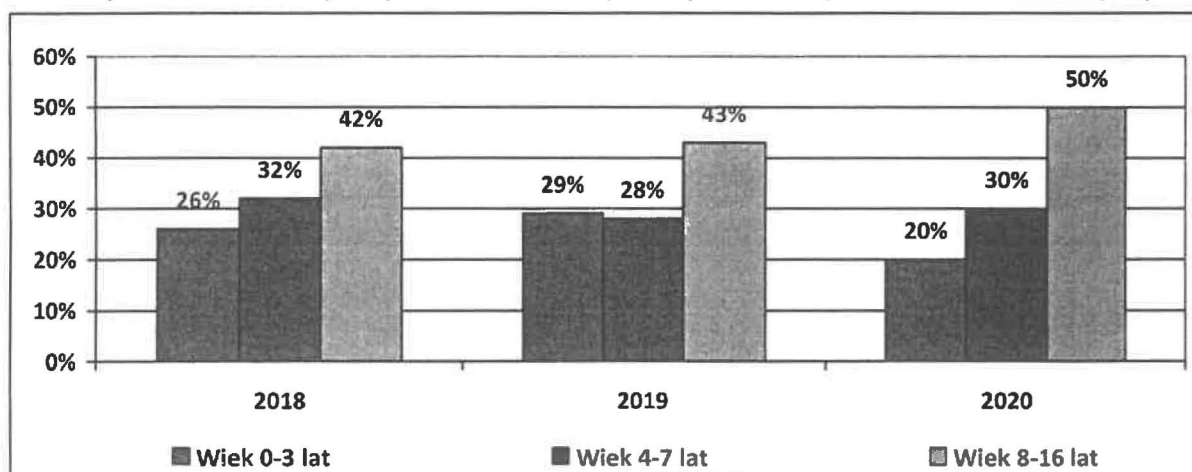
Tab. 3 Struktura wniosków rozpatrzonych przez PZON w latach 2018-2020

Rok	Wydane orzeczenia dla dzieci do 16 roku życia	Wydane orzeczenia dla osób powyżej 16 roku życia	Wydane legitymacje uprawniające do korzystania z ulg	Wydane karty parkingowe	Pozostałe: umorzenia, odstąpienia, zgony	Samokontrola odwoławcza	Razem
2018	190	993	742	381	63	-	2 369
2019	167	1 104	797	469	54	9	2 600
2020	176	921	448	427	26	30	2 028
Ogółem	533	3 018	1 987	1 277	143	39	6 997

Źródło: Dane statystyczne PZON

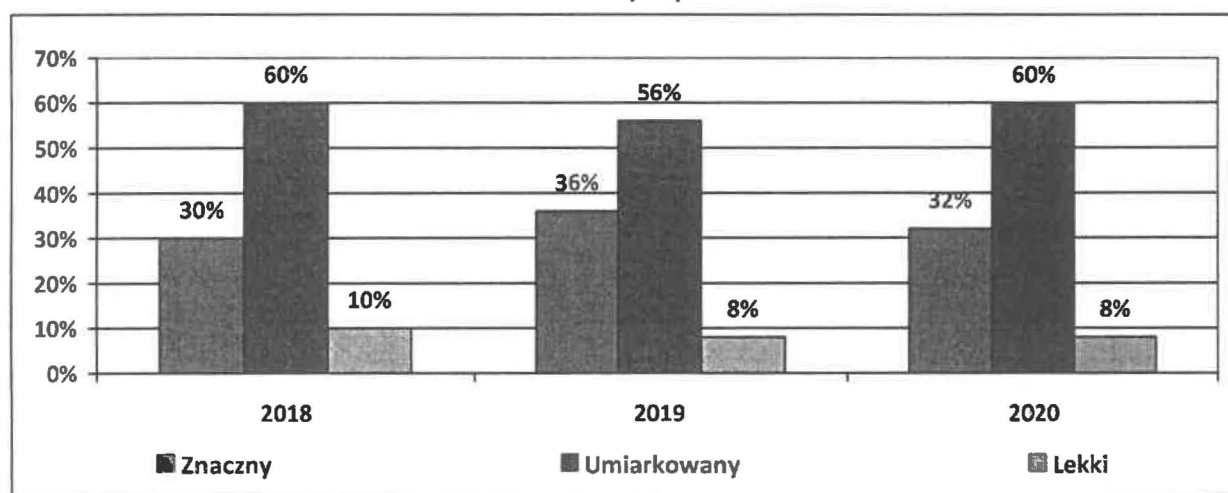
Na podstawie złożonych wniosków w analizowanym okresie wydanych zostało 3 551 orzeczeń odpowiednio o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, z czego w roku 2018 – 1 183, w roku 2019 – 1 271 i w roku 2020 – 1 097. Z niniejszego zestawienia wynika zatem, że rocznie wydawane jest ponad tysiąc orzeczeń dla mieszkańców powiatu grodziskiego stwierdzających niepełnosprawność. Strukturę orzeczeń wydanych w analizowanym okresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wyk. 6 Struktura wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia)

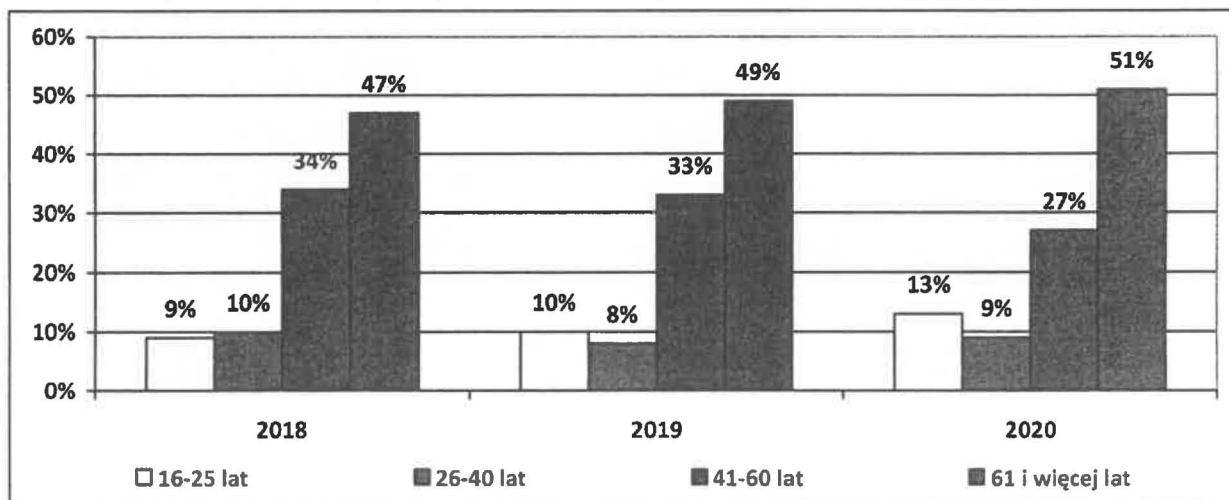
Źródło: Dane statystyczne PZON

Wyk. 7 Struktura wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (orzeczenia osób powyżej 16 roku życia)

Źródło: Dane statystyczne PZON

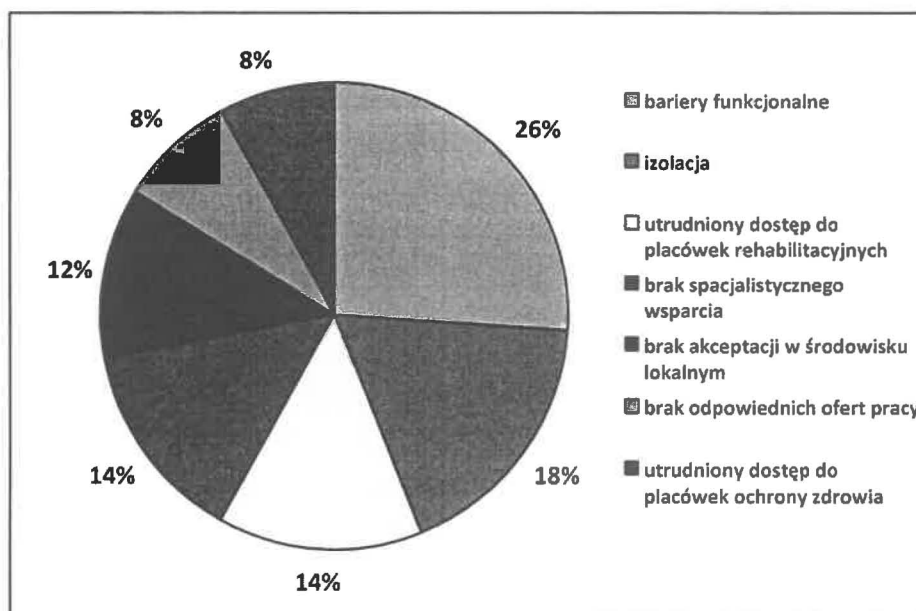
Wyk. 8 Struktura wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wg. wieku

Źródło: Dane statystyczne PZON

Faktem jest, iż osoby niepełnosprawne w codziennym życiu borykają się z licznymi problemami związanymi z ich funkcjonowaniem w społeczeństwie. Uczestnicy przeprowadzonej ankiety wskazali, że najczęściej występującymi są bariery funkcjonalne, izolacja, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych oraz brak specjalistycznego wsparcia. Poniżej przedstawione zostało szczegółowe zestawienie odpowiedzi otrzymanych w badaniu ankietowym.

Wyk.9 Najczęściej pojawiające się problemy społeczne osób niepełnosprawnych

Źródło: Opracowanie własne

Mając na uwadze fakt, że najczęstszymi problemami z jakimi spotykają się osoby niepełnosprawne są bariery funkcjonalne oraz izolacja koniecznym jest podejmowanie skutecznych działań systemowych łagodzących skutki niepełnosprawności. Oprócz świadczeń finansowych na

zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej, osoby niepełnosprawne wspierane są w formie świadczeń z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym i jest realizowana przede wszystkim poprzez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

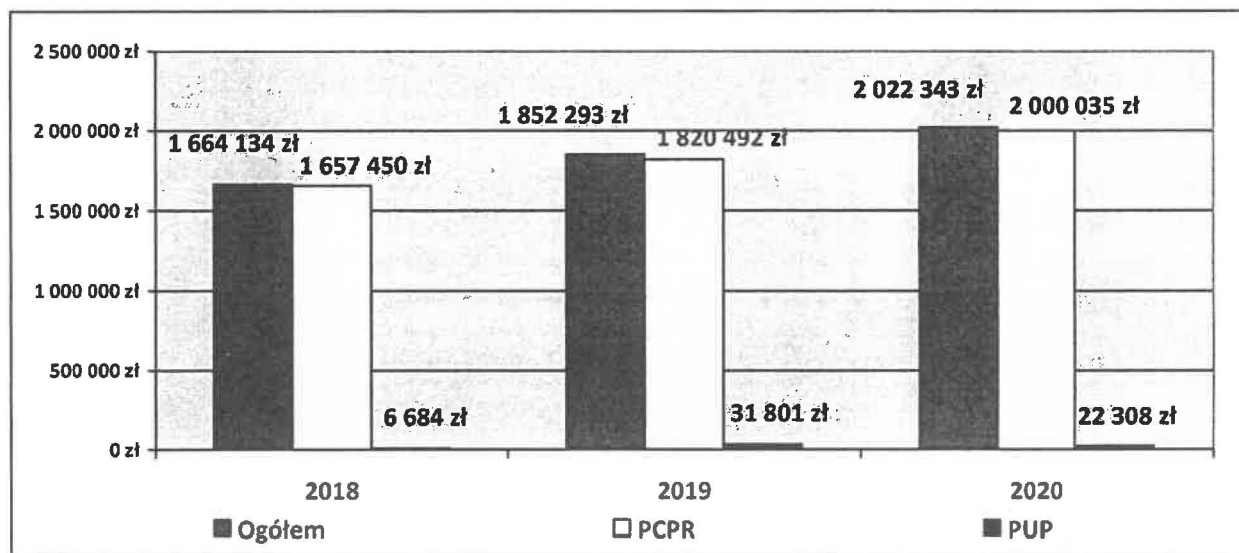
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizują powiatowe centra pomocy rodzinie, natomiast w zakresie rehabilitacji zawodowej zadania realizowane są przez powiatowe urzędy pracy. Świadczenia związane z realizacją powyższych zadań udzielane są w formie dofinansowania, refundacji lub bezzwrotnej pomocy

W celu minimalizowania problemów mieszkańców związanych z niepełnosprawnością, zadaniem powiatowych władz samorządowych jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności; współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych; udzielanie dofinansowań do: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, finansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej. Ponadto udzielana jest jednorazowa pomoc finansowa na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, finansowanie szkoleń, wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy, dofinansowanie adaptacji pomieszczeń, wyposażenia stanowisk pracy. Na realizację powyższych zadań powiat otrzymuje środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ale także niektóre zadania współfinansuje ze środków własnych powiatu (np. działalność warsztatów terapii zajęciowej oraz w 2019 i 2020 roku likwidacja barier w komunikowaniu się, a także dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny w roku 2019).

Decyzje dotyczące podziału środków PFRON na konkretne zadania podejmowane są w porozumieniu z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych. Zestawienie środków finansowych

wydatkowanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej przedstawia poniższy wykres.

Wyk. 10 Środki finansowe wydatkowane na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej

Źródło: Dane PCPR

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przeznaczyło otrzymane środki na dofinansowania: turnusów rehabilitacyjnych; likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych; organizację sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze oraz na finansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej. Szczegółowy podział środków finansowych na poszczególne zadania w latach 2018-2020 przedstawione zostało w tabeli poniżej.

Tab. 4 Struktura podziału środków finansowych rozdysponowanych na dofinansowania z zakresu rehabilitacji społecznej

Rodzaj wsparcia	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	Środki PFRON	Środki własne powiatu	Środki PFRON	Środki własne powiatu	Środki PFRON	Środki własne powiatu
Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	175 623 zł	-	160 790 zł	-	175 750 zł	-
Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych tj. architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	103 928 zł	-	102 999 zł	30 600 zł	136 764 zł	35 532 zł
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt	188 324 zł	-	210 533 zł	8 955 zł	252 802 zł	-

rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze						
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	27 855 zł	-	79 450 zł	-	-	-
Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	1 161 720 zł	129 080 zł	1 266 720 zł	140 747 zł	1 434 719 zł	159 414 zł
Ogółem	1 657 450 zł	129 080 zł	1 820 492 zł	180 302 zł	2 000 035 zł	194 946 zł

Źródło: Dane PCPR

Największym zainteresowaniem wśród form wsparcia osób niepełnosprawnych realizowanych w ramach rehabilitacji społecznej cieszą się turnusy rehabilitacyjne, gdyż jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z wypoczynkiem. Celem turnusów jest poprawa psychofizycznej sprawności, rozwijanie umiejętności społecznych i czynny udział w zajęciach rehabilitacyjnych. Osoba niepełnosprawna może ubiegać się również o dofinansowanie dla opiekuna jeżeli wniosek lekarski zawiera wyraźne wskazanie, co do konieczności pobytu takiej osoby. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób, kwoty oraz stopień zaspokojenia potrzeb w latach 2018-2020.

Tab. 5 Dofinansowania do udziału w turnusach rehabilitacyjnych

Rok	Liczba osób ubiegających się o dofinansowanie	Osoby, którym przyznano dofinansowanie oraz wysokość wykorzystanych środków		Stopień zaspokojenia potrzeb
		Liczba	Kwota	
2018	328	193	175 623,00 zł	58,84%
2019	342	163	160 790,00 zł	47,66%
2020	408	134	175 750,00 zł	32,84%
Razem	1 078	490	512 163,00 zł	45,45%

Źródło: Dane PCPR

Wykonanie zadania w latach 2018-2020 ukształtowało się na poziomie 45,45% w stosunku do potrzeb zgłaszanych przez osoby niepełnosprawne.

Z zaprezentowanych danych wynika, że środki finansowe przeznaczone na to zadanie są zbyt małe.

Inną formą wsparcia w ramach rehabilitacji społecznej jest likwidacja barier funkcjonalnych tj. barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku lub jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu

osobom niepełnosprawnym. W ramach likwidacji barier architektonicznych osoby niepełnosprawne ubiegają się m.in. o przystosowanie łazienki, montaż uchwyty i pochwytów, zakup i montaż kabiny prysznicowej, wyrównanie poziomów podłóg, likwidację progów, ułożenie podłogi antypoślizgowej, poszerzenie drzwi, obniżenie szafek, wykonanie podjazdu dla wózka inwalidzkiego, utwardzenie terenu, wyposażenie bram i furtek w automaty itp.

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

W ramach likwidacji barier w komunikowaniu się, osoby niepełnosprawne ubiegają się m.in. o zakup: komputera, urządzeń peryferyjnych, maszyny Brajlowskiej, komunikatorów, telefonów i telefaksów, oprogramowania specjalistycznego, itp.

Bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. W ramach likwidacji barier technicznych, osoby niepełnosprawne ubiegają się m.in. o zakup podnośników transportowo-kąpielowych, wózków toaletowych, krzeseł toaletowych, transporterów schodowych do wózka inwalidzkiego, szyn najazdowych do wózka inwalidzkiego, urządzeń AGD, itp.

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych do wysokości 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Zobrazowanie liczby osób, kwoty oraz stopień zaspokojenia potrzeb w ramach likwidacji barier funkcjonalnych w latach 2018-2020 przedstawione zostało poniżej.

Tab. 6 Dofinansowania do likwidacji barier funkcjonalnych

Rok	Złożone wnioski		Zrealizowane wnioski		Stopień zaspokojenia potrzeb
	Liczba	Kwota	Liczba	Kwota	
2018	40	392 537,00 zł	26	103 928,00 zł	65,00%
2019	66	476 462,00 zł	26	133 599,00 zł	39,39%
2020	94	550 919,00 zł	42	172 296,14 zł	44,68%
Razem	200	1 419 918,00 zł	94	409 823,14 zł	47,00%

Źródło: Sprawozdania z działalności PCPR

Stopień zaspokojenia potrzeb w ramach likwidacji barier funkcjonalnych w latach 2018-2020 średnio kształtował się na poziomie 47%. Analizując dane przedstawione powyżej stwierdzić należy, że środki finansowe przeznaczone na realizację zadania są bezspornie niewystarczające.

Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze to kolejna forma wsparcia niepełnosprawnych. O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym

gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50 % przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65 % przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, a lekarz uzasadni potrzebę prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu tego sprzętu. Nie ma określonego katalogu sprzętów rehabilitacyjnych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie może udzielić dofinansowania na sprzęt na wniosek osoby niepełnosprawnej poparty zaleceniami lekarza prowadzącego. Wysokość dofinansowania wynosi do 80% kosztów sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi:

- do 100 % udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany,
- do 150 % sumy kwoty limitu wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

W ramach zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, osoby niepełnosprawne ubiegają się m.in. o zakup łóżek rehabilitacyjnych, materacy do ćwiczeń, rowerów trójkołowych, rotorów, drabinek, itp., natomiast do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze m.in. do zakupu parapodium, wózków inwalidzkich, materacy przeciwoleżynowych, aparatów słuchowych, protez, naprawy sprzętu refundowanego częściowo z Narodowego Funduszu Zdrowia. Poniżej przedstawiona została struktura dofinansowań do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2018-2020.

Tab. 7 Dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Rok	Złożone wnioski		Zrealizowane wnioski		Stopień zaspokojenia potrzeb
	Liczba	Kwota	Liczba	Kwota	
2018	175	731 500,00 zł	113	216 179,00 zł	64,57%
2019	212	830 361,00 zł	121	219 488,00 zł	57,08%
2020	241	1 206 355,00 zł	108	252 802,00 zł	44,81%
Razem	628	2 768 216,00 zł	342	688 469,00 zł	54,46%

Źródło: Sprawozdania z działalności PCPR

Z wyżej przedstawionych danych wynika, iż zaspokojenie potrzeb niepełnosprawnych związanych z dofinansowywaniem do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki

pomocnicze realizowane jest na nieco wyższym poziomie od wcześniej omawianych, gdyż średni odsetek zaspokojenia potrzeb w latach 2018-2020 wyniósł 54,46%. Niestety jest to nieco więcej niż połowa spośród zgłaszanych wniosków, a zatem deficyt środków finansowych na to zadanie jest znaczący.

Odmiennym rodzajem wsparcia są dofinansowania do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. O środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w tym przypadku mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres, co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku, udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu. Wysokość dofinansowania wynosi do 60% kosztów przedsięwzięcia. W ramach tego zadania podmioty organizują m.in. wycieczki, spotkania integracyjne, pikniki, spotkania okolicznościowe, wyjazdy do kina i teatru. Z uwagi na niewystarczające zaspokojenie potrzeb w realizacji wcześniej omawianych dofinansowań ten rodzaj wsparcia realizowany jest zgodnie z ustaleniami Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych co kilka lat.

Innego rodzaju zadaniem w zakresie rehabilitacji społecznej realizowanym przez powiat jest dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Na terenie powiatu grodziskiego działają dwa warsztaty terapii zajęciowej, które prowadzą rehabilitację dla 70 uczestników. Warsztat Terapii Zajęciowej w Milanówku obejmuje rehabilitację 30 uczestników, natomiast WTZ w Grodzisku Mazowieckim prowadzi zajęcia dla 40 uczestników. Warsztaty terapii zajęciowej nie prowadzą działalności zarobkowej i są współfinansowane ze środków PFRON i środków własnych powiatu. Na realizację tego zadania w ciągu ostatnich trzech lat przeznaczono aż 71,75% ogółu środków przekazanych na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej.

Analizując powyższe dane stwierdzić można, że liczba złożonych wniosków w każdym roku jest wyższa niż liczba osób, które objęto wsparciem. Wynika to z faktu, że środki finansowe, które otrzymuje powiat z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych są niewystarczające, aby zrealizować wszystkie potrzeby osób niepełnosprawnych. Mając to na względzie w roku 2019 i 2020 lokalny samorząd dofinansował realizację niektórych zadań także ze środków własnych.

W celu zaspokojenia potrzeb większej części niepełnosprawnej społeczności od czerwca 2012 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje program „Aktywny Samorząd” finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ramach tego programu osoby niepełnosprawne mogą skorzystać w zależności od potrzeb z różnych form wsparcia określonych w Module I dotyczącym likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową oraz

w Module II odnoszącym się do pomocy w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Strukturę dofinansowań przyznanych w ramach programu „Aktywny Samorząd” w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tab. 8 Dofinansowania przyznane w ramach programu „Aktywny Samorząd”

Moduł	Rok 2018			Rok 2019			Rok 2020		
	Wnioski złożone	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Wyplacone środki (zł.)	Wnioski złożone	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Wyplacone środki (zł.)	Wnioski złożone	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Wyplacone środki (zł.)
Moduł I	17	13	49 053,00	20	20	92 608,00	30	30	129 486,71
Moduł II	46	39	91 810,00	48	48	116 432,00	35	35	112 162,00
Ogółem	63	52	140 863,00	68	68	209 040,00	65	65	241 648,71

Źródło: Sprawozdania z działalności PCPR

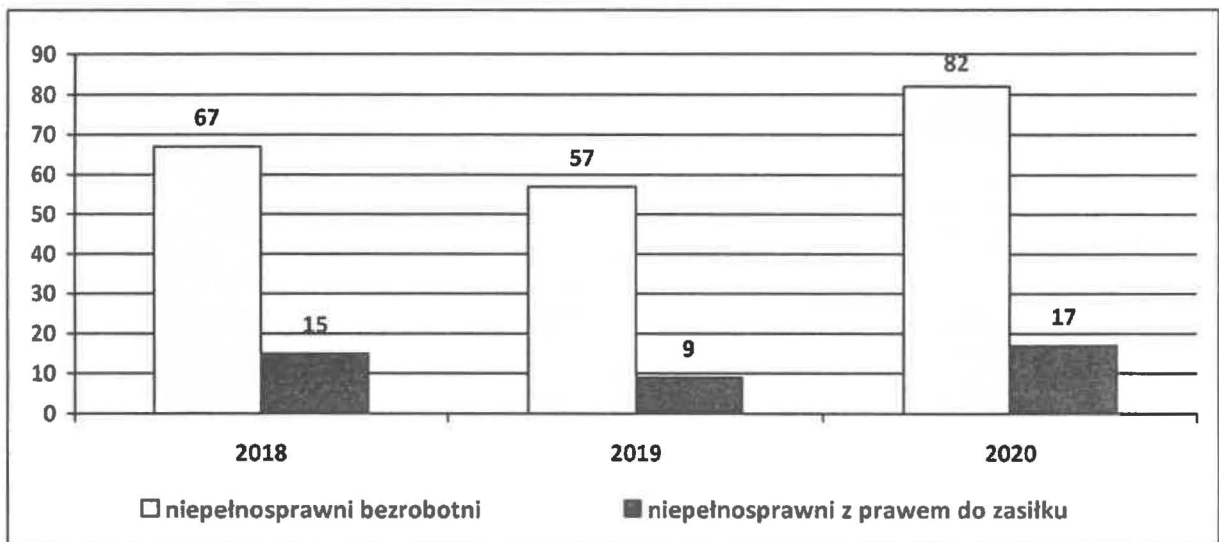
Jak wynika z przedstawionego zestawienia zdecydowanie więcej dofinansowań udzielanych jest w ramach Modułu II. Oznacza to, iż osoby niepełnosprawne chętnie podejmują naukę na wyższych uczelniach, dzięki czemu podnoszą swoje kwalifikacje zwiększając przy tym szansę wejścia na rynek pracy. Należy zatem przyjąć w prognozach na kolejne lata iż zwiększać się będzie zainteresowanie tego typu wsparciem, ale także zwiększać się będzie potrzeba stwarzania miejsc pracy dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Mając na względzie potrzebę podnoszenia jakości życia osób niepełnosprawnych od roku 2020 powiat grodziski przystąpił do realizacji rządowego programu pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego. Celem programu jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym w stopniu znacznym lub umiarkowanym wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Program cieszy się dużym zainteresowaniem osób niepełnosprawnych, które dzięki asystentom, mogą liczyć na wsparcie np. w dotarciu w wybrane przez siebie miejsce, załatwieniu spraw urzędowych, nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju instytucjami czy korzystaniu z dóbr kultury (tj. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy itp.). W roku 2020 tego rodzaju wsparciem objętych zostało 30 pełnoletnich osób niepełnosprawnych, w tym: 20 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz 7 z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

W celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez ułatwienie tej grupie społecznej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego powiat grodziski realizuje zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej. Działaniami w przedmiotowym zakresie zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Grodzisku Mazowieckim i skierowane są one do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne. Struktura osób

niepełnosprawnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w latach 2018-2020 przedstawiona została na wykresie poniżej.

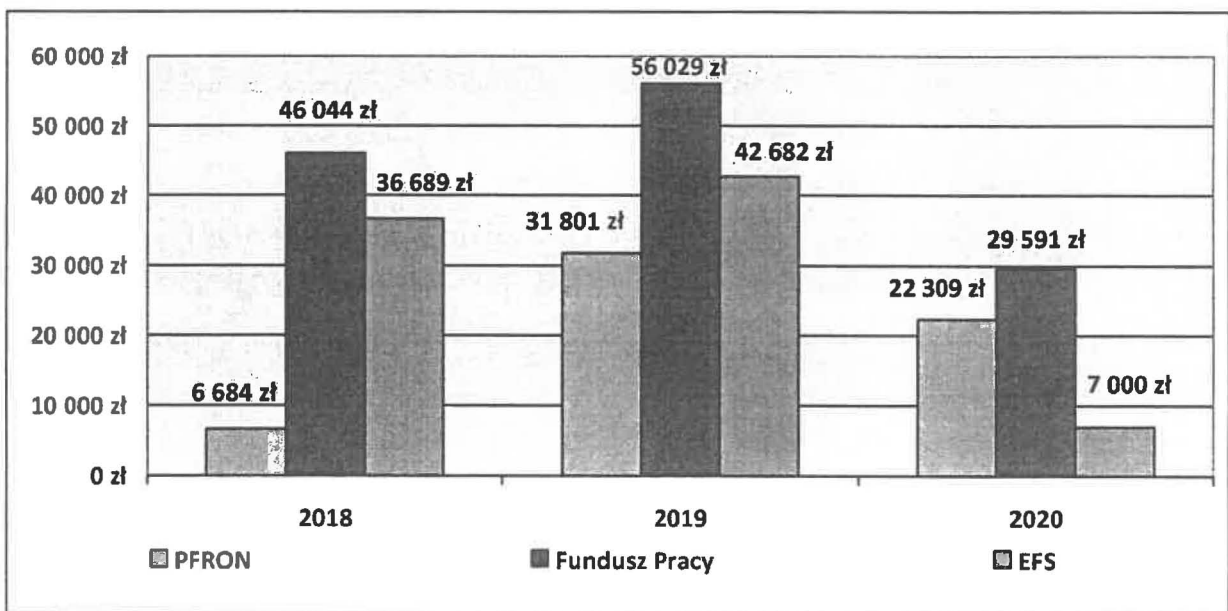
Wyk. 11 Struktura osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W związku z potrzebą aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy otrzymuje na ten cel środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Funduszu Pracy, a także wnioskuje o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego. Strukturę budżetu przeznaczanego na działania z zakresu aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grodzisku Mazowieckim przedstawia poniższy wykres.

Wyk. 12 Budżet przeznaczony na rehabilitację zawodową w latach 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz.

W roku 2018 ze środków PFRON nie zaktywizowano żadnej osoby niepełnosprawnej, w roku 2019 tylko 2 osoby (1 osobę skierowano na szkolenie oraz 1 osobie przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej) i tak samo 2 w roku 2020 (analogicznie jak w roku poprzednim).

Ze środków Funduszu Pracy w 2018 roku zaktywizowanych zostało 10 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w roku 2019 także 10 osób, natomiast w roku 2020 zaledwie 4 osoby. Poniżej przedstawione zostało wyszczególnienie działań aktywizujących finansowanych ze środków Funduszu Pracy w latach 2018 – 2020.

Tab. 9 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych ze środków Funduszu Pracy w latach 2018 - 2020

Nazwa programu	Liczba osób otrzymujących wsparcie			RAZEM
	2018 rok	2019 rok	2020 rok	
Szkolenie	1	3	-	4
Staż	-	2	-	2
Prace interwencyjne	-	2	1	3
Roboty publiczne	1	2	-	3
Refundacja kosztów za osoby do 30 roku życia	1	-	-	1
Prace społecznie użyteczne	5	5	3	13
Studia podyplomowe	1	-	-	1
Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	1	-	-	1
Ogółem	10	10	4	24

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz.

W celu większego zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych związanych z działaniami podejmowanymi w zakresie rehabilitacji zawodowej powiat grodziski aplikuje także o środki finansowe pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego. Dzięki finansom otrzymanym z EFS w roku 2018 wsparcie otrzymało 8 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w 2019 wsparcia udzielono 10 takim osobom, natomiast w roku 2020 wsparcie otrzymały zaledwie 2 bezrobotne osoby niepełnosprawne. Struktura wsparcia udzielonego osobom niepełnosprawnym w związku z aktywizacją zawodową w ramach środków unijnych otrzymanych w latach 2018-2020 przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tab. 10 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych ze środków EFS

Nazwa programu	Liczba osób otrzymujących wsparcie						RAZEM
	2018 rok		2019 rok		2020 rok		
	POWER	RPO	POWER	RPO	POWER	RPO	
Szkolenie	-	2	2	3	-	-	7
Staż	2	1	-	1	-	-	4
Prace interwencyjne	-	3	-	3	-	1	7

Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	-	-	-	1	-	-	1
Wyposażenie stanowiska pracy	-	-	-	-	-	1	1
OGÓŁEM	2	6	2	8	-	2	20

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Maz.

Analizując dane z ostatnich trzech lat dotyczące aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych stwierdzić należy, że w ostatnim czasie zdecydowanie zmalała liczba osób zainteresowanych tego rodzaju działaniami. Wynikać to może z faktu panującej w kraju od 2020 roku pandemii COVID-19, czego skutkiem było zamknięcie się wielu instytucji na osoby z zewnątrz, ale także ochroną samych osób niepełnosprawnych przed zarażeniem się koronawirusem SARS-CoV-2.

Z zaprezentowanych analiz wynika, że środki finansowe, którymi dysponuje powiat grodziski na zadania związane z rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych są niewystarczające do potrzeb w tym zakresie. Odmiennie sytuacja wygląda w przypadku rehabilitacji zawodowej, gdzie z tego rodzaju wsparcia korzysta znikoma liczba osób niepełnosprawnych. Zatem lokalne działania strategiczne w zakresie wspierania osób dotkniętych niepełnosprawnością w kolejnych latach powinny skupiać się w większym stopniu na zaspokojeniu potrzeb wynikających z uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Choroby przewlekłe i niepełnosprawność to jedne z najczęstszych przyczyn korzystania ze wsparcia instytucji pomocy społecznej. Osoby niepełnosprawne oczekują od władz, społeczeństwa, ale również najbliższej rodziny skutecznego sposobu udzielania im pomocy, która zaspokajałaby ich podstawowe potrzeby życiowe. Pomoc i opiekę osobie chorej, niepełnosprawnej zazwyczaj świadczy rodzina. Czasami choroba dezorganizuje życie rodziny i wtedy potrzebne jest jej wsparcie socjalne i psychologiczne. W sytuacji kiedy rodziny nie ma lub kiedy rodzina nie może, a czasem nie chce opiekować się chorą osobą – niezbędne jest organizowanie opieki przez pomoc społeczną. Niejednokrotnie przewlekłość schorzeń jest wynikiem starzenia się, które zazwyczaj ogranicza samodzielność osób. Tendencje demograficzne wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, co może powodować wzrastanie liczby osób wymagających wsparcia. Przeciwdziałanie niniejszym problemom wymaga podejmowania działań profilaktycznych w szczególności w zakresie aktywizacji osób starszych i profilaktyki zdrowotnej oraz prowadzenia działań interdyscyplinarnych z zakresu pomocy społecznej i ochrony zdrowia. Niestety pandemia Covid-19 pogłębiła poczucie osamotnienia seniorów, a przy tym nasilił się problem z dostępem do opieki medycznej, szczególnie do lekarzy specjalistów.

W celu zapewniania równości szans osobom niesamodzielnym duże znaczenie ma podniesienie świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych oraz schorowanych. W związku z tym należy propagować wiedzę w społeczeństwie na temat praw i potrzeb tej grupy osób.

Ponadto należy dążyć do tego, aby nastąpiła zmiana wizerunku samych osób niepełnosprawnych poprzez umocnienie w nich prawdy, że mają pełne prawo do uczestnictwa w życiu społecznym przez prowadzenie działań mających na celu wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej. Efekty takie można osiągnąć poprzez znoszenie barier funkcjonalnych i utrudnień w dostępie do informacji oraz zwiększanie społecznego rozumienia i akceptacji osób niepełnosprawnych. Lokalna polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw. Aby sprostać powyższym wyzwaniom w powiecie grodziskim realizowany jest „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych”.

III. Instytucjonalne wsparcie osób niepełnosprawnych w powiecie grodziskim

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim jest jednostką organizacyjną wchodzącą w skład powiatowej administracji zespolonej, działającej na podstawie ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o pomocy społecznej, a także innych ustaw. Stanowi jednostkę budżetową. Powołane zostało Uchwałą Rady Powiatu Grodziskiego nr 30/99 z dnia 25 marca 1999 roku. Przedmiotem działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest realizacja zadań powiatu z zakresu:

1. pomocy społecznej,
2. wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
3. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych,
5. ochrony zdrowia psychicznego,

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie działa Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Mazowieckim. Powołany został przez Starostę Grodziskiego na mocy Zarządzenia Nr 21/2000 z dnia 5 grudnia 2000 roku.

Realizuje zadania z zakresu administracji rządowej jako organ pierwszej instancji w zakresie orzekania o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności. Działania PZON obejmują teren powiatu grodziskiego oraz w ramach zawartych porozumień powiatu pruszkowskiego i warszawskiego zachodniego. Od 1 lipca 2014 roku Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności zajmuje się także wydawaniem kart parkingowych osobom niepełnosprawnym i placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie świadczy na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne. Zajmuje się także kierowaniem do domów pomocy społecznej.

2. Ośrodki pomocy społecznej

Obszar terytorialny powiatu podzielony jest na sześć gmin. Zadania z zakresu pomocy społecznej na najniższym lokalnym szczeblu (zarówno własne gminy jak i zlecone z zakresu administracji rządowej) realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej. Na terenie powiatu grodziskiego za realizację powyższych zadań odpowiedzialne są następujące ośrodki pomocy społecznej:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Mazowieckim
2. Centrum Usług Społecznych w Milanówku
3. Ośrodek Pomocy Społecznej w Podkowie Leśnej
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaktorowie
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie
6. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żabiej Woli

Zadaniem pomocy społecznej na poziomie lokalnym jest współtworzenie godziwych warunków życia dla grup dotkniętych wszelkiego rodzaju dysfunkcjami. Niedostatek środków do życia, niemożność znalezienia pracy, niepełnosprawność, uzależnienia są przykładami problemów, które zmuszają mieszkańców powiatu grodziskiego do szukania różnych form pomocy, w tym korzystania ze wsparcia udzielanego przez lokalne ośrodki pomocy społecznej.

3. Domy pomocy społecznej

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić odpowiedniej niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Na terenie powiatu grodziskiego funkcjonują dwa takie domy:

1. Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych w Izdebnie Kościelnym z filią w Grodzisku Mazowieckim,
2. Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w Milanówku.

Głównym zadaniem domów pomocy społecznej jest świadczenie usług bytowych, opiekuńczych i edukacyjnych na poziomie obowiązujących standardów w zakresie indywidualnych potrzeb mieszkańców.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca, który ustala Starosta Grodziski i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do 31 marca każdego roku.

Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnosi mieszkaniec domu, nie więcej jak 70% swojego dochodu, małżonek, zstępni przed wstępnymi, gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i odpłatności wydaje ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby w dniu jej kierowania. Natomiast decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej na terenie powiatu, z upoważnienia Starosty Powiatu Grodzkiego, wydaje Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Do zadań Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych (kobiet) w Izdebnie Kościelnym należy zapewnienie stałej opieki i pielęgnacji dla osób starszych. Dom zaspokaja potrzeby bytowe, społeczne i religijne, a także kulturalne i edukacyjne mieszkańców tego domu. Pensjonariusze korzystają z terapii zajęciowej, mają zapewnione poczucie bezpieczeństwa, możliwość kontaktu z rodziną, korzystają z wypoczynku w urokliwym ogrodzie. Dom Pomocy Społecznej mieści się w starym, zabytkowym dworku. W roku 2010 osiągnął niezbędną standaryzację.

DPS w Izdebnie kościelnym posiada filię w Grodzisku Mazowieckim, przy ul. 3 Maja 63. Mieści się w starej willi, która podobnie jak Dom w Izdebnie Kościelnym posiada standaryzację od stycznia 2010 roku. Jest to dom koedukacyjny. Mieszkańcy korzystają z różnych form terapii zajęciowej. Całodobową opiekę nad osobami starszymi sprawuje wykwalifikowany personel: instruktor terapii zajęciowej, rehabilitant, a także duszpasterz. Zespół terapeutyczno-opiekuńczy ma na celu zachowanie jak najwyższej sprawności psychofizycznej mieszkańców. Dom zapewnia swoim mieszkańcom opiekę lekarza internisty, w razie potrzeby konsultacje lekarza psychiatry oraz dowóz do poradni specjalistycznych. Mieszkańcy mają możliwość korzystania z wyjazdów na turnusy rehabilitacyjne. Organizowane są także imprezy okolicznościowe, wycieczki, oraz wieczorki artystyczne. Mieszkańcy mają do dyspozycji pokoje 2-3 osobowe, świetlicę TV, sale terapii zajęciowej, biblioteczkę, kaplicę, sad owocowy, park z alejkami spacerowymi, altanę z miejscem na grilla.

Drugim domem pomocy społecznej jest Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Milanówku, ul. Piasta 5. Dom przeznaczony jest dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i ma charakter koedukacyjny. Placówka zatrudnia wysoko wykwalifikowaną kadrę: psychologa, pracownika socjalnego, terapeutów, rehabilitantów oraz pielęgniarki, która zapewnia szeroki wachlarz usług specjalistycznych dla mieszkańców. Pensjonariusze korzystają z wypoczynku w otaczającym Dom ogrodzie. W budynku są zniesione wszelkie bariery architektoniczne, dzięki czemu korzystanie ze wszystkich pomieszczeń jest dostępne dla wszystkich mieszkańców. Dom w Milanówku spełnia wymogi standaryzacji.

Tab. 11 Wykaz domów pomocy społecznej z terenu powiatu grodziskiego

Nazwa DPS	Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w roku 2020	Liczba miejsc	Liczba pensjonariuszy wg stanu na 31.12.2020	
			Ogółem	w tym dotowanych ze środków wojewody
Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych w Izdebnie Kościelnym z filią w Grodzisku Mazowieckim	4 350 zł	40	27	5
Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w Milanówku	6 100 zł	58	55	27

Źródło: PCPR Grodzisk Maz.

4. Warsztaty terapii zajęciowej

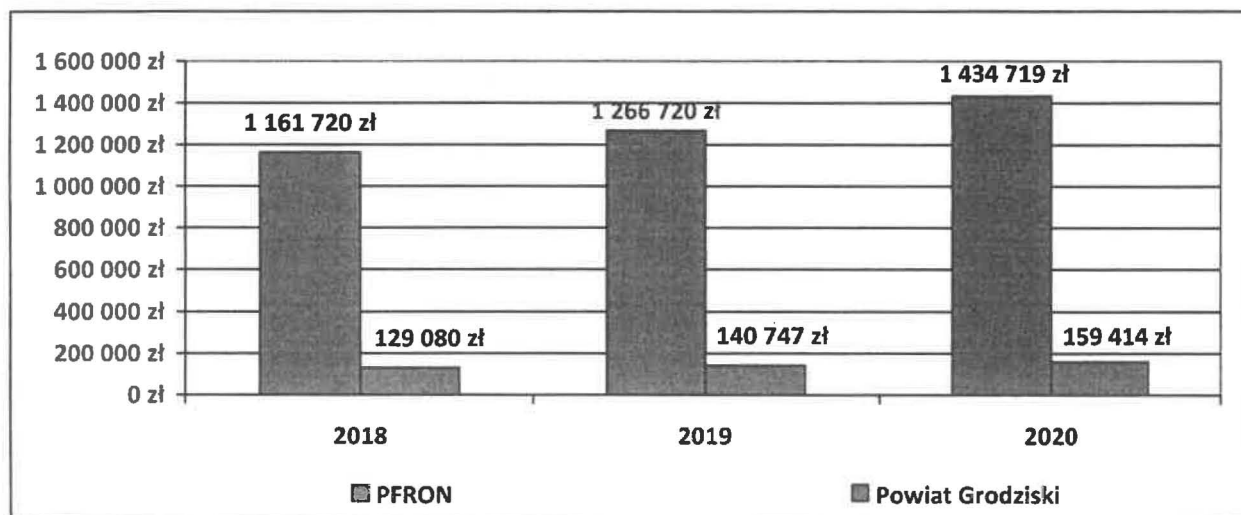
Warsztaty terapii zajęciowej są placówkami pobytu dziennego, gdzie prowadzona jest terapia zajęciowa osób niepełnosprawnych przy zastosowaniu różnych technik terapeutycznych. Warsztaty, osobom niepełnosprawnym, które są niezdolne do podjęcia pracy, stwarzają możliwości w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności wykonywania czynności dnia codziennego, przygotowania do życia w środowisku społecznym oraz nabycia umiejętności zawodowych. Warsztaty terapii zajęciowej są placówką wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo. Mogą być organizowane przez fundacje, stowarzyszenia lub inne podmioty i są współfinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków samorządu powiatowego lub z innych źródeł. Działalność warsztatów jest działalnością o charakterze niezarobkowym, w przypadku uzyskania dochodu ze sprzedaży produktów lub usług dochód ten wspólnie z uczestnikami przeznacza się na integrację społeczną. Koszty działalności warsztatów finansowane są w 90% ze środków PFRON i w 10% ze środków powiatu.

Na terenie Powiatu Grodziskiego działają dwa warsztaty terapii zajęciowej, które prowadzą rehabilitację dla 70 uczestników. Warsztat Terapii Zajęciowej w Milanówku obejmuje rehabilitacją 30 uczestników, natomiast WTZ w Grodzisku Mazowieckim prowadzi zajęcia dla 42 uczestników. Rehabilitacja odbywa się w pracowniach m.in. plastycznej, komputerowej, dziewiarskiej, gospodarstwa domowego, funkcjonowania społecznego, ogrodniczej. Roczny koszt pobytu jednego uczestnika w warsztacie do końca 2020 roku określony został w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 października 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim

i powiatowym na kwotę 20 496 zł, a od stycznia 2021 roku podwyższony został do kwoty 21 696 zł. Na rok 2022 i lata następne określono go na kwotę 22 896 zł.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na działalność warsztatów terapii zajęciowej w podziale na źródła finansowania w latach 2018-2020 przedstawia poniższy wykres.

Wyk. 13 Finansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej

Źródło: PCPR Grodzisk Maz.

5. Środowiskowy dom samopomocy

Na podstawie umowy zawartej między Powiatem Grodziskim a Domem Rehabilitacyjno-Opiekuńczym Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej na terenie powiatu funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy KSN AW w Podkowie Leśnej. Od stycznia 2011 roku zapewnia osobom niepełnosprawnym intelektualnie możliwość korzystania z zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych, kształtuje u osób niepełnosprawnych podstawowe umiejętności społeczne, odpowiednio dostosowane do ich potrzeb i możliwości. Prowadzone zajęcia mają na celu podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, wszechstronne usprawnianie psychoruchowe, rozwijanie zainteresowań otoczeniem oraz kształtowanie umiejętności funkcjonowania w nim. Celem zajęć jest również rozwijanie poczucia własnej wartości i pewności siebie, dążenie do pełnej integracji ze środowiskiem lokalnym poprzez uczestnictwo w życiu społecznym.

Rezultatem prowadzonych w Środowiskowym Domu Samopomocy pięć razy w tygodniu zajęć jest zapewnienie grupie ponad 30 osób z niepełnosprawnością intelektualną (w roku 2018 – 35 uczestników, w roku 2019 – 33, a w roku 2020 – 32) możliwości korzystania z zajęć terapeutyczno-rehabilitacyjnych oraz nabycie przez te osoby umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, ukształtowania podstawowych umiejętności społecznych odpowiednich do ich potrzeb i możliwości, aktywizacja psychospołeczna, rozwój poczucia własnej wartości i pewności siebie, osiągnięcie przez

uczestników pełnej integracji poprzez udział w życiu społecznym i współpracę z instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy finansowana jest ze środków wojewody. Aktualnie obowiązująca umowa zawarta została na okres od 1 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2024 roku.

6. Nieodpłatna pomoc prawna

Od 2016 roku na podstawie ustawy z dnia 28 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 945) na terenie powiatu grodzkiego funkcjonują punkty nieodpłatnej pomocy prawnej oraz punkt nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Z pomocy świadczonej w tych punktach może skorzystać każda osoba, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej i która złoży wymagane oświadczenie. Ponadto od 16 maja 2020 r. po zmianie ww. ustawy uprawnione są również osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku i które złożą ustawowo wymagane oświadczenia. Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie także poza punktem, albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

Niestety nie wszyscy mieszkańcy mogą skorzystać z tej formy pomocy, gdyż ustawodawca ściśle określił katalog spraw objętych poradnictwem.

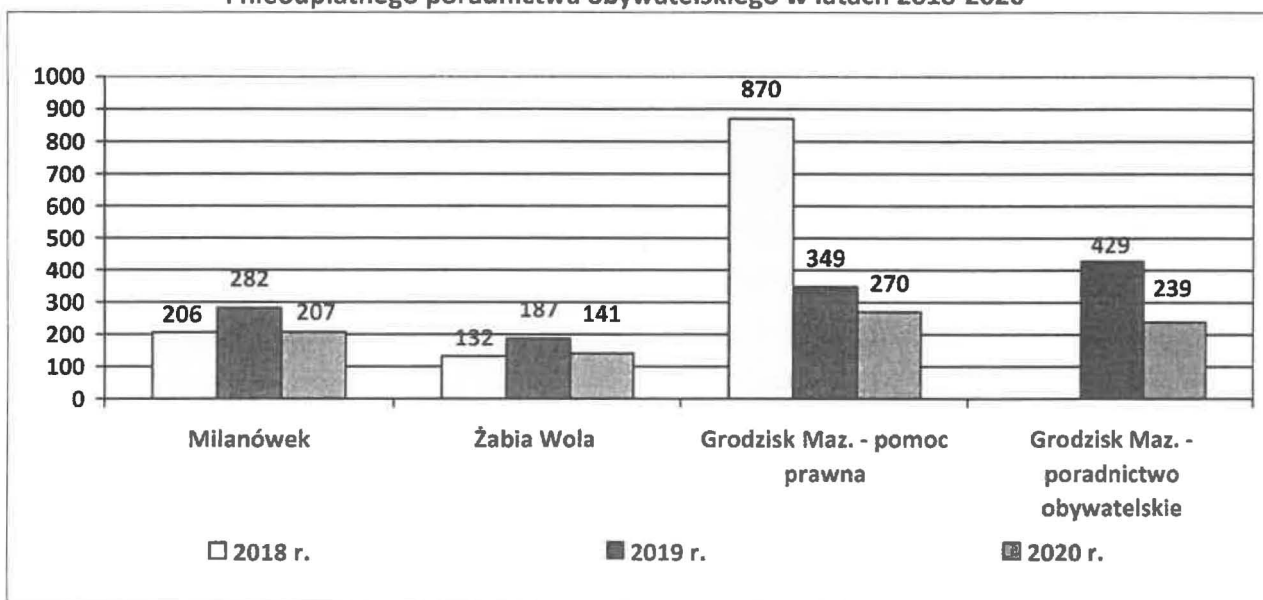
Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- poinformowanie osoby fizycznej o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym;
- wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego;
- sporządzenie projektu pisma w zakresie niezbędnym do udzielenia pomocy, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym;
- nieodpłatną mediację;
- sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądownoadministracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Na terenie powiatu grodziskiego taka forma pomocy jest świadczona w 3 punktach: w Grodzisku Mazowieckim, Milanówku oraz Żabiej Woli.

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Ta forma pomocy obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego, a także nieodpłatną mediację. Na terenie powiatu grodziskiego świadczona jest w punkcie mieszczącym się w Grodzisku Mazowieckim.

Wyk. 15 Zestawienie porad udzielonych w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w latach 2018-2020

Źródło: Raporty o stanie Powiatu Grodziskiego

7. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Wychodząc naprzeciw potrzebom wszystkich uczniów (w tym także niepełnosprawnych) i ich rodziców w Grodzisku działa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Poprzez organizację zajęć specjalistycznych pracownicy poradni udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej młodzieży, ale także wspierają rodziców w zakresie wychowania i kształcenia ich dzieci. Jednym z zadań poradni jest diagnozowanie potrzeb dzieci i młodzieży. Efektem tej diagnozy może być wydanie opinii lub orzeczenia, w tym orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, które potwierdza niepełnosprawność dziecka lub jego zagrożenie niedostosowaniem społecznym. Poradnia wydaje opinie, na podstawie których szkoła dostosowuje wymagania i organizację pracy do potrzeb dziecka.

W ostatnich latach obserwujemy znaczący wzrost potrzeb społecznych w powyższym zakresie.

W roku szkolnym 2020/2021 Poradnia wydała ponad 1000 dokumentów (w tym opinii i orzeczeń) w różnych zakresach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów. Zdecydowana większość dokumentów dotyczyła uczniów szkół podstawowych.

8. Zespół Szkół Specjalnych

Szkoła specjalna to placówka edukacyjna, w której naukę pobierają uczniowie z orzeczeniem o niepełnosprawności. Sposób organizacji lekcji, zastosowane metody edukacyjne i wyposażenie szkolne dostosowane są do szczególnych potrzeb uczniów. Szkoły specjalne organizowane są na wszystkich szczeblach edukacji. Uczyć się w nich mogą dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, intelektualnymi oraz ruchowymi.

Tab. 12 Organizacja Zespołu Szkół Specjalnych w Grodzisku Mazowieckim

Typ szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba uczniów w oddziale (średnio)
Szkoła Podstawowa	76	21	4
Branżowa Szkoła I stopnia	13	4	4
Szkoła Przystosowująca do Pracy	39	9	4
Zespół Rewalidacyjno-Wychowawczy	7	1	3

Źródło: Informacja o realizacji zadań oświatowych za rok szkolny 2020/2021

W Zespole Szkół Specjalnych uczyło się 135 uczniów, w 35 oddziałach. W Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 3 funkcjonuje zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Szkoła nadal w roku 2020/2021 pełniła funkcję wiodącego ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego w Powiecie Grodziskim. Ośrodek zapewnia rodzicom specjalistyczną informację oraz właściwe dla dziecka formy kompleksowej, specjalistycznej opieki. W roku szkolnym 2020/2021 wczesnym wspomaganie rozwoju objęto 38 dzieci.

9. Organizacje pozarządowe

Powiat Grodziski realizuje część określonych ustawowo zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Spośród form współpracy organizacji pozarządowych z powiatem wymienić można: zlecenie realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie, patronat Powiatu nad działaniami organizacji, współudział organizacji pozarządowych w projektowaniu budżetu, w zakresie dotyczącym obszaru działalności organizacji, tworzenie banków danych o organizacjach pozarządowych, zakup nagród w konkursach organizowanych przez organizacje, wzajemne

informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków.

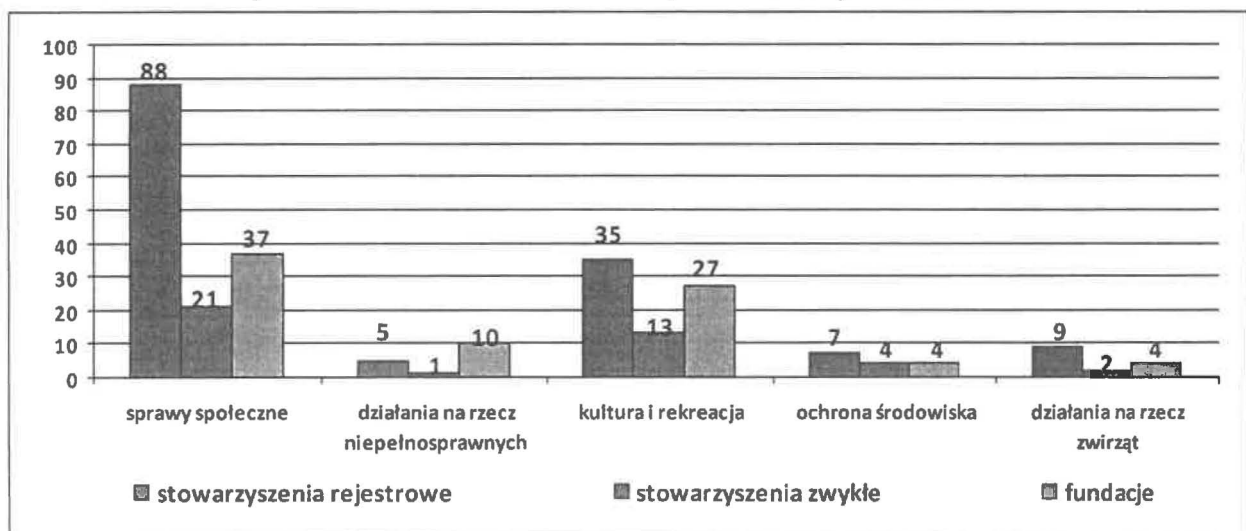
Stowarzyszenia rejestrowe i fundacje są rejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym, a stowarzyszenia zwykłe są wpisywane do Powiatowej Ewidencji Stowarzyszeń Zwykłych w Starostwie Powiatu Grodziskiego. W powiecie grodziskim rejestrowane są stowarzyszenia lokalne, oddziały zamiejscowe stowarzyszeń krajowych oraz stowarzyszenia zwykłe, a także fundacje, które mają siedzibę na terenie powiatu. Prezentują one niezwykle szerokie spektrum statutowych celów jakie im przyświecają. Są wśród nich zarówno stowarzyszenia hobbystyczne, jak i takie, które koncentrują się na działaniach z zakresu kultury i rekreacji, ochrony środowiska, a także spraw społecznych. Większość organizacji funkcjonuje rzeczywiście, realizując w środowisku założone cele statutowe.

Na terenie powiatu grodziskiego w 2020 roku zarejestrowanych było 357 organizacji pozarządowych z czego:

- 144 stowarzyszeń rejestrowych, w tym 13 Ochotniczych Straży Pożarnych,
- 41 stowarzyszeń zwykłych,
- 50 stowarzyszeń sportowych, w tym 10 zarejestrowanych w KRS,
- 4ss0 uczniowskich klubów sportowych,
- 82 fundacje.

Obszar działania wyżej wymienionych organizacji obejmuje powiat, teren całego lub części kraju. Badanie przeprowadzone w 2020 roku przez Starostwo Powiatu Grodziskiego na potrzeby Głównego Urzędu Statystycznego pokazuje, że zaledwie 43% organizacji przejawia aktywność swojej działalności.

Wyk. 16 Zakres działalności stowarzyszeń i fundacji w roku 2020

Źródło: Starostwo Powiatu Grodziskiego

Jak wynika z powyższego wykresu najwięcej stowarzyszeń zwykłych i rejestrowych oraz fundacji swoje działania skupia na sprawach społecznych.

W celu dążenia do rozwoju współpracy z organizacjami powiat grodziski uchwała każdego roku Program współpracy Powiatu Grodzkiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami.

IV. Założenia Programu

1. Powiatowy Program „Osoby niepełnosprawne i działania na rzecz ich integracji w społeczności lokalnej” jest formą zapewnienia realizacji przez Powiat podstawowych potrzeb osób niepełnosprawnych i stanowi integralną część Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Działania wobec osób niepełnosprawnych są zadaniami ogólnospołecznymi dotyczącymi wszystkich dziedzin życia i podejmowane będą z poszanowaniem suwerenności jednostki i zachowaniem jej praw do dokonywania samodzielnych wyborów i partnerskiego udziału w życiu społecznym.
3. Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, aktywnego i niezależnego życia oraz do korzystania z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu ludności na zasadzie równości bez względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności.
4. Polityka Powiatu Grodzkiego wobec osób niepełnosprawnych jest ważnym elementem polityki społecznej i gospodarczej.
5. Założeniem polityki Powiatu wobec osób niepełnosprawnych jest dążenie do kompleksowego działania uwzględniającego potrzeby psychofizyczne, społeczne i duchowe tych osób oraz stwarzanie im możliwości integracji społecznej.
6. Zakres i stopień realizacji ww. polityki uzależnione jest od sytuacji gospodarczej i dokonanych wyborów przedsięwzięć uznanych za najważniejsze, natomiast przewidziane do najszybszej realizacji inne zadania realizowane będą w dłuższej perspektywie czasowej.
7. Powiat Grodzki tworzy możliwości zaspakajania potrzeb osób niepełnosprawnych.

Dotyczy to takich dziedzin jak:

- budzenie świadomości społeczeństwa na temat potrzeb, możliwości i praw osób niepełnosprawnych i ich wkładu w życie społeczne,
- wczesna interwencja i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym spowodowanym pojawieniem się niepełnosprawności,
- dostępność do różnych form edukacji (w warunkach integracji, a tam gdzie jest to uzasadnione interesem dziecka – w szkołach specjalnych),
- poradnictwo i szkolenie zawodowe,
- zatrudnianie uwarunkowane aktywnością i możliwościami psychofizycznymi oraz przygotowaniem zawodowym,
- wspieranie rodzin z osobami niepełnosprawnymi,
- usuwanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i informacyjnych,

- ochrona socjalna i ekonomiczna,
- zapewnienie równej dostępności do uprawiania sportu, zajęć rekreacyjnych, realizacji potrzeb kulturalnych.

8. Powiat Grodziski współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych, która opiniuje działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

9. Niniejszy Program będzie realizowany zgodnie z działaniami rządowymi na rzecz osób niepełnosprawnych i ich integracji ze społeczeństwem, „Standardowymi Zasadami Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych” ONZ, „Karty Praw Osób Niepełnosprawnych” i innymi ustawami i rozporządzeniami, które dotyczą osób niepełnosprawnych.

V. Cele Programu

Cele strategiczne Programu:

- 1) Budzenie świadomości dotyczącej tematyki osób z niepełnosprawnościami.
- 2) Dostępność przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Prowadzenie baz danych osób z niepełnosprawnościami w powiecie grodzkim.
- 4) Wspieranie systemu wczesnej identyfikacji niepełnosprawności, interwencji i kompleksowej rehabilitacji.
- 5) Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji.
- 6) Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- 7) Organizowanie środowiskowego wsparcia i pomocy osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinom.
- 8) Tworzenie warunków umożliwiających pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym i rekreacji.
- 9) Zaangażowanie organizacji pozarządowych w kreowanie polityki społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Cel nr 1: Budzenie świadomości dotyczącej tematyki osób z niepełnosprawnościami.

Zadanie 1.1: Sposoby rozpowszechniania informacji o pomocy dla osób niepełnosprawnych:

- publikowanie na stronie internetowej powiatu i PCPR oraz w lokalnych portalach internetowych (grodzisk news) materiałów poświęconych osobom z niepełnosprawnościami,
- zamieszczanie w formie ogłoszeń, na tablicach informacyjnych, na terenie powiatu informacji dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych i działań podejmowanych na ich rzecz, wydawanie publikacji informacyjnych o uprawnieniach osób niepełnosprawnych i propagowanie wydawnictw adresowanych do osób niepełnosprawnych,
- organizowanie spotkań, konferencji, prelekcji w placówkach oświatowych, klubach seniora, placówkach wsparcia - działających na rzecz osób niepełnosprawnych (WTZ, ŚDS, kluby, świetlice)

mających na celu zapoznanie odbiorców (rodzice, opiekunowie, znajomi) z możliwymi formami wsparcia jakie przysługują osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom,

- informowanie o formach pomocy świadczonych przez organizacje zrzeszające i działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Realizator zadania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, Organizacje kościelne, Infocentra.

Zadanie 1.2: Współpraca z lokalnymi mediami (radio, prasa) w celu kształtowania wolnego od stereotypów wizerunku osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym oraz rozpowszechniania informacji dotyczących działań podejmowanych w powiecie na rzecz osób niepełnosprawnych.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, samorządy gminne, organizacje pozarządowe.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 1:

- propagowanie zmiany postaw społecznych wobec osób z niepełnosprawnościami,
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na prawa i potrzeby osób z niepełnosprawnościami,
- upowszechnienie wizerunku osób z niepełnosprawnością jako pełnoprawnych członków społeczności lokalnej,
- popularyzacja informacji o przysługujących osobom z niepełnosprawnością prawach i obowiązkach.

Mierniki osiągnięcia celu nr 1:

- 1) Liczba materiałów na stronie internetowej powiatu i PCPR poświęconych tematyce niepełnosprawności.
- 2) Liczba programów radiowych oraz artykułów w prasie dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami.
- 3) Liczba zamieszczonych publikacji o tematyce niepełnosprawności (np.: publikacja broszur, ulotek)
- 3) Liczba zorganizowanych spotkań, prelekcji, konferencji poświęconych tematyce niepełnosprawności.

Cel nr 2: Dostępność przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami.

Zadanie 2.1: Propagowanie i inicjowanie działań zmierzających do likwidacji barier utrudniających lub nawet uniemożliwiających swobodne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej na terenie powiatu (bariery architektoniczne, komunikacyjne i informacyjne) z uwzględnieniem przepisów obowiązującego prawa.

Sposób realizacji:

Likwidacja barier architektonicznych:

- inspirowanie władz powiatowych i gminnych do działań umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami swobodne i samodzielne poruszanie się w przestrzeni publicznej. Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności poprzez likwidację barier architektonicznych: w pasmach ulic (np. obniżenie krawężników na przejściach dla pieszych), odpowiednie ustawienie znaków drogowych i znaków informacyjnych, na przystankach komunikacji miejskiej (np. zastosowanie wypukłej grafiki), w budynkach i obiektach użyteczności publicznej - szkoły, przedszkola, urzędy, placówki zdrowia itp., (np.: zastosowanie wypukłej grafiki, udźwiękowienie i ubrajlowienie (tyflografika), zamontowanie platform, wind, podjazdów), przystosowywanie komunikacji miejskiej do przewożenia osób na wózkach, a także dla osób niewidomych (wyposażenie w informatory głosnomówiące - dźwiękowe komunikaty o zbliżających się przystankach, duże napisy dla niedowidzących),
- zwiększenie kontroli w zakresie prawidłowego parkowania samochodów w obrębie budynków użyteczności publicznej,
- w nowotworzonych obiektach dostosowanie infrastruktury do obowiązujących standardów, w tym również zadbanie o prawidłowe wyposażenie placów gier i zabaw, tak żeby uchronić dzieci od narażania na powstanie niepełnosprawności,
- kontrola bezwzględnego przestrzegania przepisów prawa budowlanego pod względem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- alternatywna forma przewozów osób niepełnosprawnych (alternatywne taxi),
- likwidacja barier architektonicznych w mieszkaniach osób z niepełnosprawnościami poprzez m.in. zamontowanie wind, uchwyty, wykonanie podjazdów, przystosowanie pomieszczeń, likwidacja progów, montaż sygnalizacji świetlnej (osoby z wadą słuchu), oznakowanie ciągów komunikacyjnych, itp.),

Bariery w komunikowaniu się:

- przekazywanie informacji o możliwościach korzystania z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- udzielanie pomocy finansowej dla osób z niepełnosprawnościami w formie przyznawania dofinansowań do zakupu np.: usługi dostępu do Internetu, lasek, komputerów z odpowiednim oprogramowaniem, syntezatorów mowy, specjalistycznych elektronicznych urządzeń brajlowskich (dofinansowania z PFRON), usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika, aparatów słuchowych, usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej,
- biblioteka publiczna - książka mówiona, cyfrowa, multimedialne książki dla niewidomych,
- wyróżniania kontrastowym kolorem pierwszego i ostatniego stopnia schodów,
- doręczanie prasy lokalnej do domów osób niepełnosprawnych,

- ciągłe usprawnienie systemu informacji dla osób niepełnosprawnych tak, aby był on dostępny dla osób głuchych, niewidomych, ruchowo lub intelektualnie niesprawnych.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorzady gminne, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Zadanie 2.2: Dostępność cyfrowa i komunikacyjno-informacyjna urzędów, stron internetowych i aplikacji mobilnych.

Sposób realizacji:

- zapewnienie i weryfikowanie dostępności komunikacyjnej i cyfrowej w jednostkach organizacyjnych powiatu oraz Starostwie Powiatowym w Grodzisku Mazowieckim poprzez zastosowanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje do obsługi osób słabosłyszących (np.: pętle indukcyjne, systemy FM), zamieszczanie na stronach internetowych informacji o zakresie działalności podmiotu w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo,
- gromadzenie informacji o dostępności cyfrowej i komunikacyjnej.

Realizatorzy zadania: Koordynator ds. Dostępności Starostwa Powiatowego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 2:

- dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności poprzez likwidację barier architektonicznych, komunikacyjnych i informacyjnych,
- przystosowanie mieszkań do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- możliwość załatwienia sprawy za pomocą środków komunikowania się na odległość z wykorzystaniem urządzeń zakupionych w ramach udzielonego dofinansowania,
- dostępność cyfrowa i komunikacyjna budynków użyteczności publicznej (np.: pętla indukcyjna, tyflomapa).

Mierniki osiągnięcia celu nr 2:

- 1) Liczba stron internetowych dostosowanych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- 2) Liczba urządzeń ułatwiających dostępność cyfrową i komunikacyjną.
- 3) Liczba osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się.

Cel nr 3: Prowadzenie baz danych osób z niepełnosprawnościami w powiecie grodziskim.

Zadanie 3.1: Tworzenie i aktualizowanie baz danych o osobach z niepełnosprawnościami.

Sposób realizacji:

- zbieranie i aktualizowanie baz danych dotyczących osób z niepełnosprawnościami

Realizatorzy zadania: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej.

Zadanie 3.2: Aktualizowanie baz danych o instytucjach i organizacjach działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 3:

- monitorowanie ilości podmiotów prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie powiatu grodzkiego

Mierniki osiągnięcia celu nr 3:

Liczba organizacji pozarządowych i instytucji prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Cel nr 4: Wspieranie systemu wczesnej identyfikacji niepełnosprawności, interwencji i kompleksowej rehabilitacji.

Zadanie 4.1: Wczesne diagnozowanie zaburzeń rozwoju dziecka - diagnoza medyczna, psychologiczna.

Sposób realizacji:

- badania przesiewowe u dzieci i młodzieży, m. in. narządu wzroku i słuchu, stawów biodrowych, centralnego układu nerwowego, postawy,
- opieka psychologiczna nad dzieckiem zagrożonym niepełnosprawnością, dzieckiem z niepełnosprawnościami i jego rodziną,
- opieka zdrowotna nad dzieckiem i rodziną,
- programy profilaktyczne w zakresie zapobiegania powstawaniu zaburzeń w prawidłowym rozwoju dziecka.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorzady gminne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, zakłady opieki zdrowotnej.

Zadanie 4.2: Tworzenie kompleksowego systemu oddziaływania profilaktycznego, diagnostycznego, leczniczego, rehabilitacyjnego i terapeutycznego.

Sposób realizacji:

- propagowanie działalności zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,

- realizacja kompleksowych programów rehabilitacyjno-terapeutycznych wspomagających osoby z niepełnosprawnościami, w tym dzieci, oraz osoby zagrożone niepełnosprawnością,
- uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych,
- dążenie do zwiększenia bazy rehabilitacyjnej oraz stałe unowocześnienie już istniejącej na terenie powiatu tak, aby zapewnić rehabilitację dla jak najszerszego grona osób niepełnosprawnych (niewidzących, głuchoniemych, niesprawnych ruchowo, chorych psychicznie),
- zorganizowanie systemu pozwalającego na prowadzeniu rehabilitacji w warunkach domowych,
- zorganizowanie transportu do placówek rehabilitacyjno-leczniczych,
- podejmowanie działań angażujących rodziny, placówki edukacyjne, terapeutyczne, medyczne w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- leczenie i pomoc terapeutyczna – wczesna interwencja i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym związanym z pojawieniem się niepełnosprawności, rehabilitacja i usługi rehabilitacyjne, zaopatrzenie w pomoc ułatwiającą samodzielne funkcjonowanie,
- opieka medyczna nad osobą niepełnosprawną i procesem jej leczenia,
- zapewnienie środków technicznych i przedmiotów ortopedycznych kompensujących utracone funkcje i ułatwiających samodzielne funkcjonowanie.
- informowanie o zakresie działania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- informacje o możliwościach dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz turnusów rehabilitacyjnych,

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, zakłady opieki zdrowotnej, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, organizacje pozarządowe.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 4:

- diagnoza stanu zdrowia, identyfikacja niepełnosprawności, rozwoju i funkcjonowania społecznego osób z niepełnosprawnościami lub zagrożonych niepełnosprawnością,
- ograniczenie wykluczenia społecznego,
- zwiększenie bazy rehabilitacyjnej oraz liczby beneficjentów pomocy w zakresie pozyskiwania środków na zakup sprzętu rehabilitacyjnego ułatwiającego prowadzenie rehabilitacji,
- zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- popularyzacja wczesnej interwencji oraz kompleksowej rehabilitacji.

Mierniki osiągnięcia celu nr 4:

- 1) Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganem na terenie powiatu grodzkiego.

- 2) Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.
- 3) Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
- 4) Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.

Cel nr 5: Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji.

Zadanie 5.1: Stworzenie warunków do kształcenia dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami w szkołach masowych.

Sposób realizacji

- podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych, transportowych i świadomościowych ograniczających dostęp do placówek oświatowych,
- integracja uczniów z niepełnosprawnościami z rówieśnikami,
- przygotowanie kadry pedagogicznej do pracy z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną poprzez uczestnictwo w kursach, dokształcanie z zakresu pedagogiki specjalnej (np.: dofinansowania z Krajowego Funduszu Szkoleniowego), specjalizację, zatrudnianie odpowiednich specjalistów,
- popularyzacja w środowisku pedagogicznym i wśród rodziców potrzeby kształcenia, w zależności od możliwości intelektualnych i zdrowotnych dziecka w systemie szkolnictwa masowego.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorządy gminne, szkoły, powiatowy urząd pracy .

Zadaniem 5.2: Wspieranie kształcenia w systemie specjalnym oraz nauczania indywidualnego.

Sposób realizacji:

- monitorowanie potrzeb uczniów poprzez realizację zapisów orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego,
- stwarzanie warunków do kontynuowania nauki,

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorządy gminne, szkoły, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Zadanie 5.3: Popularyzacja zdobywania wykształcenia i poszerzania kwalifikacji dorosłych osób z niepełnosprawnościami.

Sposób realizacji:

- propagowanie rozwiązań ułatwiających zdobycie przez osoby z niepełnosprawnościami wyższego wykształcenia, m. in. poprzez informowanie ich o programach realizowanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych adresowanych do studentów.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 5:

- likwidacja barier architektonicznych, komunikacyjnych i cyfrowych utrudniających dostęp osób z niepełnosprawnościami do jednostek oświatowych,
- oddziały integracyjne w przedszkolach oraz klasy integracyjne w szkołach,
- podnoszenie przez dorosłe osoby z niepełnosprawnościami posiadanych kwalifikacji,
- podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

Mierniki osiągnięcia celu nr 5:

- 1) Liczba placówek oświatowych, w których zlikwidowano bariery architektoniczne, komunikacyjne i cyfrowe.
- 2) Liczba placówek oświatowych, które pozyskały sprzęt ułatwiający naukę osobom z niepełnosprawnościami.
- 3) Liczba oddziałów integracyjnych funkcjonujących w placówkach oświatowych.
- 4) Liczba nauczycieli, którzy podnieśli kwalifikacje w zakresie pracy z uczniami z niepełnosprawnościami.

Cel nr 6: Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.

Zadanie 6.1: Diagnoza możliwości i potrzeb w zakresie zatrudniania osób z niepełnosprawnościami oraz skali bezrobocia wśród tych osób w powiecie grodziskim.

Sposób realizacji:

- zbieranie i aktualizowanie danych oraz monitorowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- analiza danych zawartych w karcie rejestracyjnej oraz dokumentach osób bezrobotnych i poszukujących pracy z orzeczonym stopniem niepełnosprawności,
- stała analiza zmian ilościowych i jakościowych grupy osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy,
- informowanie o formach pomocy i prawach związanych z rynkiem pracy osób z niepełnosprawnościami i pracodawców.

Realizator zadania: Powiatowy Urząd Pracy.

Zadanie 6.2: Wspieranie zatrudniania i samozatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

Sposób realizacji:

- pomoc finansowa dla pracodawców na tworzenie i wyposażenie stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami,
- wsparcie osób z niepełnosprawnościami podejmujących działalność gospodarczą,
- organizowanie staży dla osób z niepełnosprawnościami,

Realizatorzy zadania: Powiatowy Urząd Pracy.

Zadanie 6.3: Pomoc osobom z niepełnosprawnościami w przystosowaniu się do funkcjonowania na rynku pracy.

Sposób realizacji:

- aktualizowanie i udostępnianie informacji osobom ze szczególnymi potrzebami o możliwościach rozwoju zawodowego dostosowanego do ich potrzeb,
- określanie możliwości zatrudnieniowych uwzględniających rodzaj niepełnosprawności, stopień zdolności do pracy, oddalenie od rynku pracy i gotowość do jej podjęcia,
- opracowywanie Indywidualnych Planów Działania dla osób z niepełnosprawnością,
- prowadzenie poradnictwa zawodowego i wsparcia psychologicznego w zakresie aktywizacji zawodowej,
- organizacja szkoleń dla osób z niepełnosprawnością w celu zdobycia kwalifikacji zawodowych, odpowiednich do ich możliwości psychofizycznych oraz potrzeb pracodawców,
- pośrednictwo pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

Realizator zadania: Powiatowy Urząd Pracy.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 6:

- aktualizowanie wiedzy o potrzebach osób z niepełnosprawnościami niezbędnej do planowania właściwych działań,
- popularyzacja wśród osób z niepełnosprawnościami informacji o różnych formach aktywizacji zawodowej,
- ułatwienie zdobycia i utrzymania zatrudnienia oraz podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych osób z niepełnosprawnościami,
- popularyzacja wśród pracodawców korzyści wynikających z zatrudniania osób z niepełnosprawnościami,
- doskonalenie metod doradztwa zawodowego oraz metod aktywnego pośrednictwa pracy,
- upowszechnienie wśród pracodawców zatrudniania wspomaganych osób z niepełnosprawnościami.

Mierniki osiągnięcia celu nr 6:

- 1) Liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.
- 2) Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych różnymi formami aktywizacji zawodowej.
- 3) Liczba nowych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.
- 4) Liczba osób z niepełnosprawnościami, które otrzymały pomoc na podjęcie własnej działalności gospodarczej.
- 5) Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały ze szkoleń.
- 6) Liczba osób objętych poradnictwem.

7) Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, którzy podjęli zatrudnienie.

Cel nr 7: Organizowanie środowiskowego wsparcia i pomocy osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinom.

Zadanie 7.1: Pomoc rodzinom w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami.

Sposób realizacji:

- zapewnienie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz innych świadczeń pomocy społecznej dla osób z niepełnosprawnościami,
- realizacja pieniężnych świadczeń pomocy społecznej i innych z tytułu niepełnosprawności,
- prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami osób z niepełnosprawnościami – wsparcie społeczno-educacyjne,
- tworzenie i realizacja programów wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny
- zorganizowanie Centrum Wsparcia i Informacji dla Osób Niepełnosprawnych jako rozwijanie pozainstytucjonalnej formy pomocy w rozwiązywaniu życiowych problemów dnia codziennego, rehabilitacyjnych i tworzenia nieformalnych grup, które łączą te same problemy,
- podejmowanie działań zmierzających do tworzenia stanowisk doradztwa dla osób niepełnosprawnych np.: w instytucjach działających na ich rzecz.

Realizatorzy zadania: ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, szkoły, organizacje pozarządowe.

Zadanie 7.2: Wspieranie systemu środowiskowego wsparcia.

Sposób realizacji:

- rozpowszechnienie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej,
- realizacja zadań z zakresu opieki wytchnieniowej,
- wspieranie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej,
- wspieranie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy
- realizacja programów zmierzających do rozwijania osobistej autonomii, samodzielności ekonomicznej i integracji społecznej poprzez tworzenie centrów opiekuńczo-mieszkalnych pobytu dziennego lub całodobowego,
- wspieranie rozwoju rynku mieszkań na wynajem, budownictwa czynszowego z uwzględnieniem szczególnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz eliminowania barier we włączaniu osób z niepełnosprawnościami w społeczność lokalną,
- podjęcie działań na rzecz ustanowienia w powiecie pełnomocnika/koordynatora działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorząd gminny, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe.

Zadanie 7.3: Bezpłatne poradnictwo prawne i psychologiczne dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Sposób realizacji:

- popularyzacja działalności punktów poradnictwa prawnego,
- popularyzacja punktów poradnictwa psychologicznego na terenie powiatu grodziskiego.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorządy gminne, organizacje pozarządowe.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 7:

- samodzielność życiowa osób z niepełnosprawnościami oraz ich integracja ze środowiskiem,
- samodzielność ekonomiczna osób z niepełnosprawnościami,
- dostęp do bezpłatnej pomocy psychologicznej i prawnej,
- powołanie pełnomocnika/koordynatora osób niepełnosprawnych

Mierniki osiągnięcia celu nr 7:

- 1) Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z różnych świadczeń pomocy społecznej.
- 2) Liczba programów realizowanych na rzecz osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.
- 3) Liczba osób korzystających z programów.
- 4) Liczba mieszkań wolnych od barier przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych.

Cel nr 8: Tworzenie warunków umożliwiających pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym i rekreacji.

Zadanie 8.1: Aktywizowanie środowiska osób z niepełnosprawnościami w sferze życia publicznego i kulturalnego.

Sposób realizacji:

- wspieranie powstawania nowych organizacji, stowarzyszeń i fundacji skupiających osoby z niepełnosprawnościami i działających na ich rzecz,
- zapewnienie możliwości uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w imprezach masowych organizowanych na terenie Powiatu,
- popularyzacja twórczości artystycznej osób z niepełnosprawnościami jako formy samorealizacji,

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorządy gminne, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Zadanie 8.2: Upowszechnienie i rozwijanie form aktywnego spędzania czasu przez osoby z niepełnosprawnościami.

Sposób realizacji:

- organizacja i wspieranie organizowania sportu, kultury, turystyki i rekreacji osób z niepełnosprawnościami (np.: imprez integracyjnych, wycieczek, pikników, spotkań okolicznościowych z udziałem osób z niepełnosprawnościami) poprzez udzielanie ze środków PFRON dofinansowań,
- wspieranie możliwości uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w turnusach rehabilitacyjnych,
Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorzady gminne, ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 8:

- imprezy z udziałem osób z niepełnosprawnościami oraz do nich adresowane w miejscach dostępnych,
- aktywizacja środowiska osób z niepełnosprawnościami i ich integracja ze społecznością lokalną,

Mierniki osiągnięcia celu nr 8:

- 1) Liczba organizacji pozarządowych i instytucji, które otrzymały dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji, turystyki.
- 2) Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z turnusów rehabilitacyjnych.
- 3) Liczba nowych organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Cel nr 9: Zaangażowanie organizacji pozarządowych w kreowanie polityki społecznej na rzecz tego środowiska.

Zadanie 9.1: Inicjowanie współpracy administracji samorządowej z organizacjami działającymi w imieniu i na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Sposób realizacji:

- organizowanie oraz współorganizowanie szkoleń, konferencji, spotkań na temat kompleksowej rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami oraz roli samorządów,
- promowanie jednostek i organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- podejmowanie działań przez samorzady i organizacje pozarządowe w celu skutecznego wykorzystania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczonych na aktywizację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnościami,
- aktualizacja baz danych o organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu.
- wykaz organizacji pozarządowych stanowi załącznik do programu.

Realizatorzy zadania: samorząd powiatowy, samorzady gminne, organizacje pozarządowe, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych

Oczekiwane rezultaty dla celu nr 9:

- spójna powiatowa polityka na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami,
- włączanie organizacji pozarządowych w proces kreowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- wykorzystanie środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i innych funduszy.

Mierniki osiągnięcia celu nr 9:

- 1) Liczba konferencji i szkoleń przygotowanych wspólnie z organizacjami pozarządowymi.
- 2) Liczba projektów finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i funduszy unijnych.

VI. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja będą polegały na badaniu oraz analizie stopnia realizacji Programu i osiągnięcia zakładanych rezultatów. Informacja pokaże zadania wykonane przy realizacji poszczególnych celów oraz określi na podstawie mierników, jakie efekty zostały osiągnięte. Wskaźniki osiągnięcia zamierzonych celów będą mierzone w okresach rocznych. Opisana w informacji realizacja Programu będzie podlegała ocenie przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych. Roczne informacje będą przedstawiane Radzie Powiatu Grodzkiego.

VII. Zakończenie

Człowiek niepełnosprawny ma równe prawa jak wszyscy ludzie. Zdrowi ludzie powinni podejmować działania na rzecz wyrównywania szans osobom niepełnosprawnym.

Nasz stosunek do niepełnosprawności jest miarą naszej kultury i tolerancji, a więc powstaje zupełnie naturalna potrzeba współpracy władz samorządowych, organizacji pozarządowych, stwarzających lepsze warunki do zaspokajania odmiennych potrzeb ludzi niepełnosprawnych i ich godnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Założenia programu mają inspirować sukcesywnie podejmowanie działania do tworzenia środowiska lokalnego przyjaznego niepełnosprawnym i umożliwiającego im pełnienie ról społecznych, co w pełni zintegruje osoby niepełnosprawne ze wszystkimi mieszkańcami naszego Powiatu.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, FUNDACJE I STOWARZYSZENIA DZIAŁAJĄCE NA TERENU POWIATU GRODZISKIEGO NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1	Towarzystwo Przyjaciół Integracyjnych Społecznych Szkół Podstawowych	ul. Spacerowa 3 05-822 Milanówek
2	Polskie Stowarzyszenie Terapii Fizykalnej	ul. Kopernika 7/11 05-825 Grodzisk Mazowiecki
3	Milanowskie Towarzystwo Edukacyjne	ul. Brzozowa 1a 05-822 Milanówek
4	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych	ul. 11 Listopada 3 05-825 Grodzisk Mazowiecki
5	Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych MALWA PLUS	ul. Traugutta 40 05-825 Grodzisk Mazowiecki
6	Fundacja Osób Niepełnosprawnych Ruchowo "Godne Życie"	ul. Spółdzielcza 9 05-825 Grodzisk Mazowiecki
7	Stowarzyszenie „04-O”	ul. Spółdzielcza 9 05-825 Grodzisk Mazowiecki
8	Dom Rehabilitacyjno-Opiekuńczy Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej	ul. Piasta 5 05-822 Milanówek
9	Polski Czerwony Krzyż	ul. Tadeusza Kościuszki 32 05-825 Grodzisk Mazowiecki
10	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	ul. Spółdzielcza 9 05-825 Grodzisk Mazowiecki
11	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	ul. Spacerowa 4 05-822 Milanówek
12	Stowarzyszenie Edukacji i Terapii HOMO ET ANIMAL	ul. Na Laski 23 05-825 Grodzisk Mazowiecki
13	Stowarzyszenie Grupa Wsparcia Podwodnego Oxygen	ul. Edukacyjna 7, Kozery 05-825 Grodzisk Mazowiecki
14	Stowarzyszenie Społeczności Szpitala zachodniego im. Jana Pawła II SZPZOZ	ul. Daleka 11 05-825 Grodzisk Mazowiecki
15	Stowarzyszenie „Przyjazna szkoła” przy Zespole Szkół im. Hipolita Szczerkowskiego	ul. Kilińskiego 21 05-825 Grodzisk Mazowiecki
16	Stowarzyszenie „Zielony Ogródek, Przestrzeń Dla Przyjaźni”	Henryszew 15 96-316 Międzyborów
17	Stowarzyszenie na Rzecz Psychoprofilaktyki Rozwoju i Edukacji „Lepszy Widok”	ul. 3 Maja 21B 05-825 Grodzisk Mazowiecki
18	Stowarzyszenie Nasza Odrano-Wola	ul. Radosna 1, Odrano-Wola 05-825 Grodzisk Mazowiecki
19	Stowarzyszenie Twórczego Rozwoju „ANIMUS”	ul. Szkolna 2c 05-825 Grodzisk Mazowiecki
20	Stowarzyszenie „Instytut im. Filipa Adwenta”	ul. Obrońców Getta 24 m 2 05-825 Grodzisk Mazowiecki
21	FUNDACJA „BRATERSTWO”	ul. Jana Pawła II 39 A 05-807 Podkowa Leśna
22	FUNDACJA „POMAGAMY PO URAZACH”	ul. Okulickiego 32 05-827 Grodzisk Mazowiecki
23	FUNDACJA „ORCHIDEA”	ul. Staszica 29 05-822 Milanówek
24	FUNDACJA „PROXIMUS”	Żuków 35B 05-825 Grodzisk Maz.

25	FUNDACJA „JESTEM BLISKO”	ul. Skrajna 4 lok. 1 05-825 Grodzisk Maz.
26	FUNDACJA „4x4 Dzieciom”	ul. Okopowa 37/39, Kałużczyn 05-825 Grodzisk Maz.
27	Komitety wsparcia inicjatyw lokalnych	ul. Ludna 42B 05-822 Milanówek
28	Projekt Milanówek	ul. Chopina 6 05-822 Milanówek
29	Stowarzyszenie „sprawiedliwy powiat”	ul. Wspólna 54, Kozery 05-825 Grodzisk Maz
30	Stowarzyszenie Samorządowe "Grodziszczanie"	ul. Wspólna 54, Kozery 05-825 Grodzisk Maz.
31	"Czas Mieszkańców"	ul. Krajobrazowa 10, Kozery 05-825 Grodzisk Maz.
32	"Łączy Nas Milanówek"	ul. Lipowa 28 05-822 Milanówek
33	Stowarzyszenie INVICTI	Stare Budy 98A 96-316 Jaktorów
34	Stowarzyszenie Rycerzy Jana Pawła II	ul. Łączna 1 05-825 Grodzisk Mazowiecki
35	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kask i Okolic	Ul. Królewska 44/3, Kaski 96-314 Baranów
36	Stowarzyszenie na rzecz Edukacji Regionalnej i Rozwoju Twórczości „Mazowieckie Inspiracje”	ul. Gdyńska 73 96-313 Jaktorów
37	Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży „Inspiracja”	Wólka Grodziska 33 05-825 Grodzisk Mazowiecki
38	Praca i Rozwój. Stowarzyszenie na rzecz Gminy Baranów	ul. Ogrodowa 24 96-313 Jaktorów
39	Stowarzyszenie Nasze Opypy	ul. Mazowiecka 234, Opypy 05-825 Grodzisk Mazowiecki
40	Stowarzyszenie Podkowieńskie Towarzystwo Biegowe	ul. Podleśna 26 05-807 Podkowa Leśna
41	Stowarzyszenie Trudności Usuwamy Razem	ul. Kmicica 3 96-313 Jaktorów
42	Stowarzyszenie Podkowa Sportowa	ul. Lilpopa 18 05-807 Podkowa Leśna
43	Stowarzyszenie „Dogs For Life”	ul. Leśna 11a 05-827 Grodzisk Mazowiecki
44	Stowarzyszenie Kreatywnego Rozwoju „Perła”	ul. Wspólna 3, Henryszew 96-316 Międzyborów
45	Związek stowarzyszeń „Polska Unia Kynologiczna”	ul. Partyzantów 19A 96-316 Międzyborów
46	Stowarzyszenie reForma	Kraśnicza Wola 3 05-825 Grodzisk Mazowiecki
47	Stowarzyszenie „Klub Jeździecki Podkowa Leśna”	ul. Głogów 11 05-807 Podkowa Leśna
48	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Grodzisk Mazowiecki	ul. Armii Krajowej 47 96-314 Baranów
49	Stowarzyszenie Centrum Wsparcia Społecznego	ul. Brzozowa 5 96-314 Baranów

50	Stowarzyszenie Akademia Innowacji Społecznych	Bieganów 72A 96-316 Jaktorów
51	Stowarzyszenie Dziedzictwa Kulturowego i Krajobrazowego Dendropolis	ul. Myśliwska 132 05-807 Podkowa Leśna
52	„Aeroklub Aviator”	ul. Lazurowa 55, Odrano Wola 05-825 Grodzisk Mazowiecki
53	Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Ognisko „Podkowa”	ul. Sokola 36 05-807 Podkowa Leśna
54	FUNDACJA AKADEMIA LIDERÓW INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DR BOGUSŁAWA FEDERA	Ul. Orzeszkowej 2 05-825 Grodzisk Mazowiecki
55	FUNDACJA AKADEMIA KOMPETENCJI EUROPEJSKICH	Ul. Rieczna 24, Osowiec 96-321 Żabia Wola
56	FUNDACJA AKDEMIA PROFIL	Ul. Siedliskowa 44, Marynin 05-825 Grodzisk Mazowiecki
57	FUNDACJA „THE WAY”	Ul. Krasińskiego 1 05-822 Milanówek
58	FUNDACJA ZAPOLE	Zapole 1a 05-825 Grodzisk Mazowiecki
59	FUNDACJA Edukacyjna Silesia	ul. Modrzewiowa 45 05-807 Podkowa Leśna
60	FUNDACJA DE ARTE ATHLETICA	Ul. Jowisza 92, Kozerki 05-825 Grodzisk Mazowiecki
61	FUNDACJA dla edukacji im. WACŁAWA WDOVIKA STOSPOTKAŃ	Ul. Franciszka Żwirki 6/2 05-822 Milanówek
62	Fundacja „Radość”	Ul. Dembowskiej 1/52 05-822 Milanówek
63	Samodzielne Koło Terenowe nr 10 Społecznego Towarzystwa Oświatowego	Ul. Fiderkiewicza 41 05-822 Milanówek